

RAŽANAC

Obrazloženje PPUO Ražanac: PRIKAZ IZMJENA

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINE

Naručilac :	Općina Ražanac
Izvođač :	ACES d.o.o. Zadar
Direktor :	Zdravko Zorić dipl.ing.geod.
Odgovorni planer :	Željko Predovan dipl.ing.arh.
Stručni tim :	Vjekoslav Pavlaković dipl.ing.arh. Zvonimir Mašina dipl.ing.elekt. Stephen Tony Brčić dipl.ing.pr.pl. Miše Maldini ing. Zdravko Smoljan dipl.ing.geod.

IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE RAŽANAC USUGLAŠENE SU SA ZAKONOM O PROSTORNOM UREĐENJU (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04.), UREDBOM O UREĐENJU I ZAŠTITI ZAŠTIĆENOG PODRUČJA MORA (NN 128/04) TE PROSTORNIM PLANOM ZADARSKE ŽUPANIJE (SLUŽBENI GLASNIK ZADARSKE ŽUPANIJE br. 2/2001, 6/2004, 02/05 i 17/06)

UVUDNO OBRAZLOŽENJE POSTUPKA USUGLAŠAVANJA PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE RAŽANAC SA UREDBOM O ZOP-u I ŽUPANIJSKIM PROSTORNIM PLANOM

Izmjenom i dopunom Zakona o prostornom uređenju (NN br. 100/04.), donošenjem Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN br. 128/04), te usuglašenim Prostornim planom zadarske Županije sa prethodnim dokumentima, uslijedilo je usklađenje PPUO Ražanac sa istima.

U kontekstu usuglašavanja PPUO Ražanac sa navedenim dokumentima višega reda provedeni su slijedeće zahvati :

- U tekstualnom obrazloženju Plana napravljeni su ispravci i izmjene proizašle iz promijene zakonske regulative i planova višega reda. U prilogu ovoga elaborata nalazi se tekst "Obrazloženja plana" u kojem je jasno razvidna svaka izmjena. Iza ovog teksta nalaze se i objavljene Odredbe za provođenje PPUO Ražanac ("Službeni glasnik" Zadarske županije, br. 4/04)
- Tekst ODREDABA ZA PROVOĐENJE je, radi usuglašavanja i promijenjenih kategorija provođenja, u cijelosti izmijenjen.
- Grafički prilozi Plana su također izmijenjeni, i to na slijedeći način: a) izmjena granica GP naselja i građevinskih područja van naselja u skladu s Uredbom o ZOP-u i izmjenom PP Zadarske županije, b) izmjena grafičkih prikaza infrastrukturnih sustava (voda, odvodnja, promet) radi usklađenja s novo nastalim stanjem (idejna rješenja i sl.), te c) izmjena karte korištenja i zaštite, također radi usklađenja radi novo nastalih stanja i saznanja.

Izrada izmjena i usklađenja Plana povjerena je poduzeću "ACES" d.o.o. Zadar.

Plan je dovršen za javni uvid koji je započeo 20. siječnja u trajanju od 30 dana. Glavna javna rasprava održana je u Ražancu 9. veljače 2006. Tijekom veljače održane su javne rasprave i po mjesnim odborima, i to kako slijedi: Jovići, Krzeza, Radovin, Ljubači stanovni, Ražanac, Podvršje, Ljubač i Rtina. Po primitku primjedbi one su obrađene i opravdane su unesene u Plan, a na one koje su odbijene, argumentirano je odgovoreno.

Konačni prijedlog Plana je usvojen na 16. sjednici Vijeća općine Ražanac od 24. rujna, 2007. godine.

Analiza korekcija GP naselja unutar ZOP – a

Sva građevinska područja naselja osim GP naselja Krzeza i Radovin nalaze se potpuno (Rtina) ili djelomično (Ražanac, Ljubač, Jovići) unutar ZOP-a. Građevinska područja ili njihovi dijelovi koji se nalaze unutar ZOP-a su izmijenjena u skladu s Uredbom o ZOP-u. Ostala građevinska područja su usklađena s izmjenama i dopunama PP Zadarske županije.

Zabrana gradnje unutar 70 m od obale unutar neizgrađenog dijela GP naselja odnosi se samo na naselje Rtina, na čijem području ima više od 50 % stanova koji se koriste za povremeno stanovanje.

Utvrđivanje granica izgrađenog dijela GP-a naselja provedeno je usporedbom stanja na terenu kroz analizu zračnih snimaka. Kroz tu analizu utvrđeno je stvarno stanje na terenu koje je rezultiralo korekcijama tih granica i to na slijedeći način:

- Ishodišna točka za početnu analizu građevinskih područja činio je osnovni plan iz 2004. godine. Građevinska područja van naselja (posebno u odnos na ugostiteljsko-turističke zone) činio je PP Zadarske županije.
- Isto tako, rukovodeći se činjenicama da je u sklopu važećeg PPUO-a na nekim mjestima provedena parcelacija koja je imala definiran pristupni put i primjerenu površinu pojedinačnih građevinskih čestice, prihvaćeno je kao stvarno stanje.

ZAKLJUČAK

Obzirom na činjenicu da je PPUO Ražanac bio regularno primjenjivan kao punovažan prostorni dokument, ovaj zahvat u isti odnosi se isključivo na njegovo usuglašavanje sa Uredbom o zaštiti zaštićenog obalnog pojasa mora i PPŽ-om.

Odgovorni planer :
Željko Predovan, dipl.inž.arh

TEKSTUALNI DIO

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja općine u odnosu na prostor i sustave Županije i Države

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Cestovni promet

1.1.2.2. Pomorski promet

1.1.2.3. Vodoopskrba

1.1.2.4. Odvodnja

1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja općine i županijskog značaja

2.1.1. Razvoj naselja posebne funkcije i infrastrukturnih sustava

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

2.2. Ciljevi prostornog razvoja općine i županijskog značaja

2.2.1. Demografski razvoj

2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području općine

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, iskorištenost i gustoću izgrađenosti, obilježja naselja, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina

2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornog razvoja na području općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije

3.2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja, poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)- tabela 3.

3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

3.4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

3.4.1. Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i prostorne cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno-povijesne cjeline)- tablica 3.

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav (ceste, željeznice, zračne, morske i riječne luke, javne telekomunikacije, produktovodi)

3.5.1.1. Cestovni promet

3.5.1.2. Pomorski promet

3.5.1.3. Željeznički promet

3.5.2. Energetski sustav

3.5.3. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja)

3.5.3.1. Vodoopskrba

3.5.3.2. Odvodnja

3.5.3.3. Uređenje vodotoka i voda

3.6. Postupanje s otpadom

3.7. Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš

II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

1. Uvjeti za određivanje namjene površina na području općine
2. Uvjeti za uređenje prostora
  - 2.1. Građevine od važnosti za Državu i Županiju
    - 2.1.1. Građevine od važnosti za Državu
    - 2.1.1. Građevine od važnosti za Županiju
  - 2.2. Građevinska područja naselja
  - 2.3. Izgrađene strukture van naselja
3. Uvjeti smještaja gospodarskih djelatnosti
4. Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti
5. Uvjeti utvrđivanja koridora ili trasa i površina prometnih i drugih infrastrukturnih sustava
  - 5.1. Prometni sustav
    - 5.1.1. Cestovni promet
    - 5.1.2. Pomorski promet
    - 5.1.3. Željeznički promet
  - 5.2. Vodnogospodarski sustav
    - 5.2.1. Vodoopskrba
    - 5.2.2. Odvodnja
    - 5.2.3. Uređenje vodotoka i voda
  - 5.3. Elektroopskrba
  - 5.4. Telekomunikacije
6. Mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povjesnih cjelina
7. Postupanje s otpadom
8. Mjere sprječavanja nepovoljna utjecaja na okoliš
9. Mjere provedbe plana
  - 9.1. Obveza izrade prostornih planova
  - 9.2. Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera
  - 9.3. Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja Općine u odnosu na prostor i sustave Županije i Države

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

U urbanom sustavu Zadarske Županije Općina **Starigrad Ražanac** razmatra se u okvirima područja Podvelebitskog prostora.

Prostor Podvelebitskog kanala čini šest općina s 21 naseljem smještenim sa sjeverne i južne strane Podvelebitskog kanala, te uz Novigradsko i Karinsko more. To je rezidencijalno turističko područje s nezanemarivim poljoprivrednim i vodnim resursima. Neposredno na taj prostor naslanja se nacionalni park "Paklenica" i planinski masiv Parka prirode Velebita sa svojim prirodnim ljepotama i turističkim potencijalima. Povratkom turizma može se očekivati nagli procvat ovog područja i ubrzani povrat turističkog prometa na predratni obujam.

Prostor Podvelebitskog kanala - površina, stanovništvo i naselja 1991 i 2001.godine.

Tablica 1.

Općina	Površina u km ²	Broj stanovnika		Broj naselja
		1991.	2001.	
Starigrad	170,09	2.097	1.893	3
Jasenice	121,61	1.800	1.329	2
Novigrad	51,15	2.920	2.368	3
Posedarje	78,35	3.996	3.513	5
Ražanac	69,81	3.805	3.107	6
ukupno područ.	491,01	14.618	12.210	19

Tablica 2. Stanovništvo u Općini Ražanac

naziv naselja	površina		stanovnici			
	km ²	%	popis 1991.		popis 2001.	
			broj	%	broj	%
JOVIĆI			534		420	
KRNEZA			229		196	
LJUBAČ			703		455	
RADOVIN			724		561	
RAŽANAC			1039		1002	
RTINA			576		473	
Ukupno općina	69,61	1,9	3805	1,8	3107	1,6

Tablica 3. Prikaz broja stanova/domaćinstava po naseljima

naziv naselja	stanovi		domaćinstva		prosječan broj članova domaćinstva	
	broj		broj	broj		
	1991.	2001.	1991.	2001.	1991.	2001.
JOVIĆI	133	158	124	128	4,3	4,0
KRNEZA	40	66	62	57	3,7	3,5
LJUBAČ	205	253	168	150	4,2	3,8
RADOVIN	144	172	134	143	5,4	4,9
RAŽANAC	611	650	306	335	3,4	3,3
RTINA	420	576	158	181	3,6	3,5
ukupno općina	1553	1875	952	994	4,1	3,8

Županija je početkom 1991. godine imala oko 217 tisuća stanovnika, a popisom 2001. godine trend broja stanovnika je u opadanju. Stanovništvo je na području Županije vrlo neravnomjerno raspoređeno unutar svojih granica. Koncentracija stanovništva bila je izrazita na obalnom području, dok je na otočkom i zaobalnom bila osjetno manja.

Koncepcija razvoja pučanstva ne mora nužno težiti za visokim stopama rasta stanovnika, već za ravnomjernijom razdiobom u prostoru, te dovođenju u funkcionalni odnos broja stanovnika, te prirodnih i proizvedenih resursa svakog dijela Županije. Porast broja stanovnika na obalnom dijelu neće se moći radikalno zaustaviti, jer se radi o snažnim i stihijnim činiteljima koji ljude privlače na obalu, međutim trebalo bi voditi politiku ohrabrenja onih koji namjeravaju ostati ili se naseliti u slabije naseljenim područjima.

Domovinski je rat još više ispraznio zaobalni dio županije, posebno onaj dio koji je bilo okupiran. Program obnove porušenih naselja svakako će pridonijeti povratku jednog dijela stanovništva, no to se može prihvatiti samo kao početna faza sustavne revitalizacije tog prostora.

Generalno gledajući Zadarska će županija i u budućnosti održati stabilnu stopu rasta stanovništva, što bi uz bolju i ravnomjerniju prostornu razdiobu trebao biti i jedan od najznačajnijih činitelja razvitka.

1.1.2. Prostorno-razvojne i resursne značajke

Zadarska županija s površinom od 3.7 tisuća km² ili 6.5 posto površine države, jedna je ne samo od većih prostorno administrativnih cjelina, već i jedna od najraznolikijih županija u Hrvatskoj. Po svom geoprometnom položaju ova županija preko visokog gorskog vijenca Velebita povezuje Primorsku Hrvatsku sa Središnjom Hrvatskom i predstavlja optimalan prirodni i strateški koridor za izlazak kontinentalne Hrvatske na Sredozemlje. Ovom prostoru treba pridodati i oko 3.7 tisuća km² morske površine Jadrana, što u svakoj strategiji razvoja predstavlja prvorazredni činitelj.

Sama županija ne predstavlja homogenu prirodno-geografsku regiju, već je čini niz posebnih prostornih cjelina, međusobno povezanih svojim geografskim položajem. Prirodni i proizvedeni faktori razvitka na tom su području vrlo raznoliki, što uvjetuje i vrlo raznoliki stupanj gospodarskog i demografskog razvitka.

Za cijeli taj prostor karakterističan je nedostatak metaličnih rudača i mineralnih energenata. Nedovoljno istražena ležišta boksita nakon dugogodišnje eksploatacije vjerojatno su sasvim iscrpljena i više ne predstavljaju ekonomsku osnovicu za bilo kakvo korištenje, što s ovog područja skida i teško naslijeđe ekološke hipoteke.

Prirodni i proizvedeni resursi na kojima se je razvijalo gospodarstvo, te na kojima će se zasnivati i budući razvitak su:

- more kao atraktivan prometni potencijal, izvor hrane i turistički resurs,
- relativno obilje poljoprivrednog zemljišta,
- prirodne ljepote i atraktivni pejzaži pogodni za razvoj svih oblika turizma,
- postojeća prometna i druga infrastruktura,
- postojeći proizvodni, prometni, uslužni i drugi resursi s osvojenim tehnologijama, tržištima i znanjima.
- stanovništvo s visokim razinama znanja, te tehnološkim i organizacijskim sposobnostima.

Svi ovi resursi nisu jednako raspoređeni u prostoru županije. Najveća koncentracija proizvedenih fondova, stanovništva, pa i prirodnih izvora nastala je na zadarskom obalnom području, odnosno u gradu Zadru koji se razvio u vrlo značajno prometno, industrijsko, turističko, trgovačko, kulturno i administrativno središte u Hrvatskoj. Zapravo u cijelom području države u trokutu između Zagreba, Rijeke i Splita nije se dogodio niti jedan veći urbani i radni centar koji bi mogao vršiti centralno-mjesne i razvojne funkcije za područje Sjeverne Dalmacije i Like.

Procesi litoralizacije, koji u osnovi potiču koncentraciju stanovništva i njegovih aktivnosti na morskim obalama snažno su se očitovali upravo na širem području grada Zadra u posljednjih 40 ili 50 godina.

Grad Zadar koji je tek 1945. godine pripojen Hrvatskoj s jedva 5 do 6 tisuća stanovnika razvio se u peti grad po broju stanovnika u Hrvatskoj i s gospodarstvom koje je bilo među najuspješnijim u Republici. U tom su razvoju uočljive dvije faze:

- faza sporog razvoja zbog prometne izoliranosti koja je trajala do sredine šezdesetih godina ovog stoljeća,
- faza ubrzanog demografskog i gospodarskog rasta iza 1965. godine.

Naročito snažan zamah dogodio se u prometu, industriji, trgovini i turizmu. Zadar je sjedište najvećeg hrvatskog brodarstva mjereno po tonaži brodovlja, čija je akumulacija godinama osiguravala dinamičnu stambenu i drugu izgradnju, te ulaganja u turizam i druge grane gospodarstva.

Od industrije, u Zadru se naročito razvijale prehrambena industrija, dijelom na vlastitim sirovinama, metalna industrija, kemijska industrija, tekstilna i druge. Radi korištenja efekata ekonomije obujma i prometnih pogodnosti u neposrednoj blizini grada razvila se vrlo atraktivna industrijska zona s desetak tisuća zaposlenih.

Grad se je poznao turističko i nautičko središte na istočnoj obali Jadrana, s nekoliko stotina tisuća posjetitelja i oko 3 milijuna ostvarenih noćenja godišnje.

Struktura gospodarstva pred Domovinski rat bila je relativno povoljna. Oko 6 posto društvenog proizvoda dolazilo je iz poljoprivrede, oko 51 posto iz industrije i drugih sekundarnih djelatnosti, a čak oko 43 posto iz tercijarnih djelatnosti.

Infrastrukturni sustavi

1.1.2.1. Cestovni promet

Prema Zakonu o javnim cestama (NN 100/96, 76/98 i 27/01), Uredbi o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 63/99) i Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 79/99, 111/00, 98/01 i 143/02) sve javne ceste na području Republike Hrvatske dijele se na: državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste.

Državne ceste su javne ceste koje povezuju cjelokupni teritorij Republike Hrvatske međusobno i s mrežom glavnih europskih cesta.

Dijelom područja općine Ražanac prolazi državna cesta D 106, koja povezuje međusobno trajektnu luku Žigljen i naselja: Novalja, Pag, Ražanac i Posedarje.

Županijske ceste su javne ceste koje povezuju područje jedne ili više županija.

Na području općine Ražanac karakter županijske ceste imaju sljedeće javne ceste:

- Ž 6004 na dionici Nin (Ž 6011) - Vrsi - Ž 6007,
- Ž 6006 na dionici Ljubač - Ž 6007,
- Ž 6007 na dionici Ražanac - Zadar (D 407),
- Ž 6016 na dionici Radovin - D 106.

Lokalne ceste su javne ceste koje povezuju područje grada i/ili općine.

Na području općine Ražanac lokalne javne ceste su:

- L 63026 na dionici Ljubač (Ž 6006) - Ž 6007,
- L 63027 na dionici L 63027 - Jovići (D 106),
- L 63055 na dionici Ž 6007 - Krneza - Radovin - Visočane (Ž 6014),
- L 63056 na dionici Dušovića mlin (Ž 6007) - Visočane (Ž 6014).

Dio postojećih javnih cesta na području općine Ražanac ima neprimjerene poprečne profile, nepovoljne horizontalne i vertikalne tehničke elemente, te dotrajalu postojeću kolničku konstrukciju. Dio ovih cesta još uvijek je bez suvremenog kolničkog zastora.

U naseljima nisu izgrađeni nogostupi.

Poprečni profil nekategoriziranih prometnica unutar svih naselja na području ove općine uglavnom se sastoji samo od kolnika neodgovarajuće širine s nepovoljnim tehničkim elementima.

1.1.2.2. Pomorski promet

Pomorski promet na području općine Ražanac uglavnom se odnosi na promet manjih plovila za potrebe lokalnog stanovništva, kao i izletničkih plovila koja prolaze duž akvatorija Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva. U pravilu se radi o postojećim lučicama koje će se i dalje koristiti za potrebe privežišta brodice lokalnog stanovništva, ali uz nužno poboljšanje uvjeta korištenja.

Luka Ražanac je prema Zakonu o morskim lukama (NN br.108/95) kategorizirana u Luke javni promet.

1.1.2.3. Vodoopskrba

Naselja na području općine Ražanac već dugi niz godina pokušavaju riješiti problem vodoopskrbe.

Počeci rješavanja vodoopskrbe na području općine Ražanac vezani su uz izgradnju nekoliko manjih lokalnih vodoopskrbnih sustava koji koriste lokalna izvorišta male izdašnosti.

Za naselje Ražanac izgrađen je lokalni vodovod koji koristi lokalna izvorišta: "Stanesa" i "Pećina". Izgrađen je tlačni cjevovod Ø 200 mm, vodospremnik i mjesna vodovodna mreža.

U naselju Rtina izgrađena je mjesna vodovodna mreža koja koristi vodu iz dva lokalna izvorišta: "Gradina" i "Mramor", u neposrednoj blizini ovog naselja. Izdašnost ovih izvorišta je nedovoljna za zadovoljenje potreba ovog naselja za vodom, naročito u ljetnom periodu. Tijekom rekonstrukcije državne ceste D 106 kroz naselje Rtina izgrađen je dovodni cjevovod, (Ø 110-Ø 160 mm), uglavnom duž južne strane koridora ove ceste.

U naselju Ljubač također je dijelom izgrađena mjesna vodovodna mreža.

Kako je vodoopskrba postajala sve kritičniji ograničavajući faktor društvenog i gospodarskog razvoja, za potrebu konačnog kvalitetnog rješenja vodoopskrbe cjelokupnog sjeverozapadnog dijela bivše općine Zadar, kojem pripada i područje općine Ražanac, izrađena je temeljna projektna dokumentacija kojom je definirano konceptijsko rješenje vodoopskrbe za ovo područje, a priključenjem na postojeći regionalni vodoopskrbni sustav sa zahvatom na rijeci Zrmanji. Nakon toga je izrađena brojna projektna dokumentacija potrebna za izgradnju glavnog magistralnog cjevovoda, dovodnih cjevovoda, mjesnih vodovodnih mreža za većinu naselja i pratećih vodoopskrbnih građevina.

Najprije je izgrađen glavni magistralni dovodni cjevovod na potezu Grabovac-Radovin-Ražanac, tzv. "sjeverni pravac", koji se na području naselja Lovinac u oknu Grabovac priključuje na regionalni cjevovod vodoopskrbnog sustava "Regionalni vodovod sjeverne Dalmacije". Ovaj cjevovod, izgrađen je u više etapa. Izgradnja je započela 1990. godine, a završena je tijekom 1999. godine.

Također su izgrađene i prateće glavne vodoopskrbne građevine: vodospremnik "Škripača", zapremine $V=1000 \text{ m}^3$, te vodospremnik "Ražanac", zapremine $V=1000 \text{ m}^3$.

Izgradnjom ovih glavnih vodoopskrbnih građevina stvoreni su svi preduvjeti za skoro konačno kvalitetno rješenje vodoopskrbe svih naselja na području ove općine.

Na magistralni cjevovod sjevernog pravca direktno je spojen ogranak za područje naselja Podvršje, kojim je riješena vodoopskrba mjesta: Mataci, Miletići i Rukavine.

Ipak još uvijek većina žitelja u naseljima na području općine Ražanac rješavaju vodoopskrbu koristeći navedene lokalne vodovode, te sakupljanjem kišnice u individualnim cisternama izgrađenim u sklopu stambenih građevina, što onemogućava korištenje dovoljnih količina potpuno ispravne i higijenski zdrave vode za piće.

U tijeku su pripreme radnje u svezi s početkom izgradnje dovodnih cjevovoda i mjesnih vodovodnih mreža za pojedina naselja na području općine Ražanac.

1.1.2.4. Odvodnja

Sve urbane (sanitarno-potrošne) otpadne vode iz stambenih i ostalih građevina na području općine Ražanac uglavnom se disponiraju u tlo ili u obalno more izravno bez ikakvog prethodnog pročišćavanja. Otpadne vode najčešće se sakupljaju u tzv. "crnim jamama" i to za svaku građevinu pojedinačno. Kako su ove jame izgrađene kao potpuno vodopropusne, otpadne tvari iz istih u znatnoj mjeri zagađuju podzemlje i obalno more. To naročito dolazi do izražaja za vrijeme ljetne sezone kada se količina ovih otpadnih voda višestruko povećava.

~~Oborinske krovne vode i vode s prometnih površina također se direktno procjeđuju u tlo, odnosno slijevaju najkraćim putem u obalno more.~~

~~Sve urbane (sanitarno-potrošne) otpadne vode iz stambenih i ostalih građevina na području općine Ražanac uglavnom se ispuštaju izravno u tlo ili u obalno more bez ikakvog prethodnog pročišćavanja. Otpadne vode najčešće se sakupljaju u tzv. "crnim jamama" i to za svaku građevinu pojedinačno. Kako ove jame nisu izgrađene kao potpuno vodonepropusne, otpadne tvari iz istih u znatnoj mjeri zagađuju podzemlje i obalno more. To naročito dolazi do izražaja za vrijeme ljeta kada se zbog turističke sezone količina ovih otpadnih voda višestruko povećava.~~

~~Oborinske krovne vode i vode s prometnih površina također se direktno procjeđuju u tlo, odnosno slijevaju najkraćim putem u obalno more.~~

~~Za dio područja Zadarske županije, kojem pripada prostor općine Ražanac, još nije izrađena temeljna projektna dokumentacija kojom će se definirati konceptijsko rješenje sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda. Nisu izvršeni ni odgovarajući prethodni oceanografski istražni radovi pripadajućeg dijela morskog akvatorija Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva, a kako bi se utvrdilo tzv. "nulto stanje" ovih najvjerojatnijih prijamnika svih otpadnih voda iz naselja na području općine Ražanac.~~

Za šire područje Zadarske županije, kojem pripada i prostor općine Ražanac, još nije izrađena odgovarajuća temeljna projektna dokumentacija kojom će se u potpunosti definirati konceptijsko rješenje sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda. Nisu izvršeni ni odgovarajući prethodni oceanografski istražni radovi pripadajućeg dijela morskog akvatorija Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva, a kako bi se utvrdilo tzv. "nulto stanje" ovih najvjerojatnijih prijamnika svih otpadnih voda iz naselja na području općine Ražanac.

Do sada su definirane samo osnovne smjernice u svezi s rješenjem problematika odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Općine Ražanac, a temeljem postavki iz "Studije zaštite

voda na području Zadarske županije" ("Hidroprojekt-ing" projektiranje d.o.o. iz Zagreba i "Hidroing" za projektiranje i inženjering d.o.o. iz Osijeka, 2005. godine). Predviđeno je više zasebnih sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, uz primjenu razdjelnog načina odvodnje. Tehnička rješenja pojedinih sustava odvodnje zasnivaju se na primjeni gravitacijskog pogona u kanalizacijskoj mreži u kombinaciji s povremenim tlačnim transportom, sve do lokacije uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Ovo rješenje ugrađeno je i u novom Prostornom planu Zadarske županije – izmjene i dopune.

Izrađeno je i idejno rješenje "Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Ražanac-Rtina" ("Hidroprojekt-ing" projektiranje d.o.o. iz Zagreba, 2007. godine).

Elektro-energetski sustav

Za nove elektroenergetske izvore, moguće je nedvojbeno konstatirati, njihovu razvojnu potrebu kako na nivou cijele države tako i na nivou županije. To prizlazi iz usporednih podataka o potrošnji električne energije po stanovniku koji su u 1996. godini registrirani, oko 1800 kWh/st., za Splitsku županiju oko 2450 kWh/st., za regiju Dalmacije oko 2150 kWh/st., za Hrvatsku oko 2430 kWh/st., dočim je ista proizvodnja u Poljskoj, Španjolskoj, Rumunjskoj, Grčkoj i Bugarskoj skoro za 50% veća, u Švicarskoj, Njemačkoj, Danskoj, Japanu otprilike za 150% veća, a u SAD za 550% veća. U Albaniji je ona za oko 100% manja nego u Hrvatskoj. Za preferiranu proizvodnju električne energije u hidrocentralama, na području naše županije više ne postoje značajni potencijali. Zato je potrebno svakako planirati izgradnju i drugih mogućih izvora energije kako za proizvodnju električne energije tako i za ostale energetske potrebe. Istovremeno postojeće resurse treba racionalno koristiti što svakako znači smanjivanje gubitaka odnosno smanjivanje emisije energije u zrak, vodu i tlo, a također što više uvoditi u korištenje male alternativne izvore.

Od prihvatljivih resursa za buduće elektroenergetske izvore razmatraju se termo izvori na ugljen ili plin. Na području županije djelomično su izvršena istraživanja nekoliko lokaliteta za gradnju takove vrste objekata. U odabiru pogodnosti za gradnju pojedine vrste objekata prioritet treba dati plinskim postrojenjima, stoga što je tada moguće rješavati energetiku i plinifikacijom. Takovi objekti i kao elektroenergetski mogu i trebaju biti što bliže većim potrošačkim centrima, pošto je tada moguće dobro iskoristiti i inače otpadnu energiju u procesu elektrane. Za razliku od plinskih postrojenja, termoelektrane na ugljen trebaju biti što dalje od potrošačkih centara i pored najstrožih ekoloških zahtjeva u rješavanju.

Telekomunikacijski sustav

Područjem Zadarske županije protežu se magistralni vodovi (isključivo svjetlovodni kabeli) u dužini od preko 180 km. Pored magistralne važnosti ti kabeli, s obzirom na njihove brojne lokalne odgranke, čine i kičmu za povezivanje lokalnih tel. centrala.

Godine 1990. na području ondašnje zajednice općina Zadar, Biograd, Benkovac i Obrovac bilo je instalirano 35.120 tel. priključaka, odnosno 23,20 tel. priključaka na 100 stanovnika.

Trenutno stanje (listopad 1997.) na području Zadarske županije je 74.286 instaliranih tel. priključaka. Sadašnje svođenje broja priključaka na 100 stanovnika možemo uzeti samo sa rezervom s obzirom na događaje koji su uslijedili nakon 1991. godine. Naime službeno raspoložemo samo sa podacima popisa stanovništva 1991. godine (208.124 stanovnika) dok je stvarno stanje daleko bliže procjeni od cca. 170.000 stanovnika.

Prema podacima popisa stanovništva od 1991. godine dobije se 35,7 instaliranih telefonskih priključaka na 100 stanovnika, dok se prema procjeni sadašnjeg broja stanovnika taj omjer iznosi čak 43,69. Pravo stanje je blizu tog iznosa.

Ipak, moramo napomenuti da svi instalirani tel. priključci nisu u funkciji, odnosno uključeni. Razlog za takvo stanje je taj što izgradnja mjesnih telefonskih mreža kasni za realizacijom telefonskih centrala, a pored toga, zbog udovoljenja novim zahtjevima potrebno je imati određen broj slobodnih telefonskih priključaka.

Uzmemo li u razmatranje samo broj uključenih tel. priključaka, dobiju se slijedeći podaci:

- 23,57 uključena tel. priključka na 100 stanovnika (broj stanovnika '91.)
- 29,30 uključena tel. priključka na 100 stanovnika (prema procjenjenom broju stanovnika)

Planirano je da se rast telefonije i dalje nastavlja jednakom brzinom (što proizlazi iz prilagođenja potrebama stanovništva) kako bi do 2000 godine postigli stanje od 40 uključenih pretplatnika na 100 stanovnika. Realizacijom navedenog plana bi se približili stanju u najrazvijenijim zemljama zapadne Evrope gdje taj podatak iznosi 46 uključenih tel. priključaka na 100 stanovnika. U svakom slučaju trenutno postignuto stanje je na zavidnoj razini s obzirom da je stanje u mnogim razvijenijim zemljama ispod razine u našoj zemlji.

Lokalne komutacije, odnosno telefonske centrale postoje u: Ražancu, Rtini, Radovinu, Jovićima,

Ljupču i Krnezi. Komutacije su udaljeni pretplatnički sustavi RSS komutacijskog sustava AXE10, proizvodnje Ericsson – Nikola Tesla. One udovoljavaju suvremenim telekomunikacijskim zahtjevima i imaju mogućnost, po potrebi, lakog proširenja na veće kapacitete.

Te komutacije su povezane na nadređenu komutaciju AXE10 u Zadru, digitalnim sustavima prijenosa, različitog tipa. Komutacija u Ljupču povezana je na Zadar RR (radio-relejni) sustavom prijenosa preko RR postaje Sv.Mihovil na Ugljanu. Komutacije u Rtini i Ražancu su preko TK mrežnog kabela i RR postaje Ljubač povezane na Zadar. Komutacija Krneza je RR sustavom prijenosa povezana sa RR postajom Ljubač, te tako i sa Zadrom. Komutacija Jovići je RR sustavom prijenosa povezana preko RR postaje Sv.Mihovil povezana sa Zadrom. Komutacija Radovin je preko mrežnog kabela povezana sa RR postajom Jovići, te dalje prema Zadru.

Svaka od šest navedenih komutacija ima izgrađenu pripadajuću mjesnu TK mrežu na koju su povezani telefonski pretplatnici.

TK mreža Ražanac je izgrađena 1997.g. podzemna je i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Rtina je izgrađena 1998.g. podzemna je i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Radovin je izgrađena 1999.g. podzemna je i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Jovići je izgrađena 1991.g. i podzemna je.

TK mreža Ljubač je izgrađena 1991.g. uglavnom je podzemna i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Krneza je izgrađena 2000.g. kombinacija podzemne i zračne mreže.

U segmentu pokretnih komunikacija područje općine Ražanac je zadovoljavajuće pokriveno signalima sustavima pokretnih komunikacija. Pokrivenost signalom je prvenstveno omogućena baznom postajom na brdu Stojići, te u manjoj mjeri baznim postajama koje se nalaze izvan područja Općine.

1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

Čitav teritorij Općine Ražanac bio je u sastavu nekadašnje Općine Zadar za koji postoji i još je uvijek na snazi, OPP iz 1978. godine (sa izmjenama i dopunama iz 1984., 1985. i 1988.i br.13/89. godine). Taj prostorno planski dokument sadrži u prilogu definirane granice građevinskih područja. Na temelju toga Plana nije se izrađivala detaljna planerska dokumentacija, pa se lokacijske dozvole izdaju temeljem općih kriterija iz toga Plana.

Budući je OPP bivše Općine Zadar definitivno toliko zastarjeo dokument na temelju kojega se ne može zasnivati prostorni razvoj područja općine Ražanac, donošenje ovoga Prostornog plana je od vitalnog značenja.

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

Prema novoustanovljenim općinama sustav naselja u Općini Ražanac je slijedeći:

Općinsko središte:

RAŽANAC (općinsko središte - LS)

Pripadajuća naselja:

JOVIĆI, KRNEZA, LJUBAČ, RADOVIN I RTINA svi kao manja lokalna središta MLS)

U gospodarskom smislu područje općine Ražanac ima sve preduvjete za kvalitetan razvoj i to prvenstveno u turizmu. Ta se tvrdnja temelji na činjenici da je područje na relativno maloj udaljenosti od županijskog centra - Zadra, te svojom orijentacijom na Podvelebitski kanal i Ljubački zaljev ovaj prostor čini privlačnom destinacijom i dobivati sve veće razvojne atribute.

Ta činjenica otvara povoljnije kretanje u demografskoj obnovi pa će u tom pogledu proces povećanja stalno nastanjenoga stanovništva na ovom prostoru imati trendove brže od županijskog prosjeka.

Tablica 4 : Kretanje broja stanovnika općine Ražanac od 1948. do 2001. godine

Naselje	Godine popisa stanovništva						
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
JOVIĆI	500	570	594	518	503	534	420
KRNEZA	234	255	273	298	211	229	196
LJUBAČ	584	627	626	607	594	703	455
RADOVIN	502	583	662	666	648	724	561
RAŽANAC	10051	1081	1051	1039	867	1039	1002
RTINA	793	840	760	639	464	576	473
Ukupno Opć.	3618	3956	3966	3767	3287	3805	3107

Navedeni podaci pokazuju nagli pad broja stanovnika od 1971. godine do 1981. u svim naseljima općine. Od 1981. do 1991. godine bilježi se bitan porast broja stanovnika dok popis 2001.godine pokazuje smanjenje koje je karakteristično za Županiju i čitavu državu,

Iz analize podataka starosne strukture stanovništva Općine, odnosno 52,6 % nalazi se u životnoj dobi od 20 do 59 godina starosti.

S aspekta radne sposobnosti, vitaliteta i fertile dobi, ovaj podatak je ohrabrujući. Međutim, za najviše 40 godina slika će se drastično izmijeniti u negativnom smislu jer će mlado stanovništvo koje sada čini 23,4 % stanovnika tvoriti bazu vitaliteta, fertiliteta i radno sposobnog stanovništva, dok će većina danas aktivnog stanovništva biti u životnoj dobi od 60 i više godina starosti.

Analiza stanja po naseljima daje gotovo istovjetne rezultate.

Prema navedenim pokazateljima stanovništvo općine Ražanac vodi borbu protiv drastičnog pada nataliteta, ali i povećanja mortaliteta koji im prijete u skoroj budućnosti, zbog povećanog broja starog stanovništva.

Tablica 5 : Naselja prema broju domaćinstva i njihovoj prosječnoj veličini

Naselje	Broj domaćinstava			Prosječna veličina domaćin.		
	2001	1991	1981	2001	1991	1981
JOVIĆI	128	124	107	3,3	4,3	4,7
KRNEZA	57	62	50	3,5	3,7	4,2
LJUBAČ	150	168	115	3,0	4,2	5,2
RADOVIN	143	134	99	3,2	5,4	6,2
RAŽANAC	335	306	202	2,8	3,4	4,3
RTINA	181	158	154	2,6	3,6	3,0
Ukup. općina	994	952	727	3,1	4,1	4,6

Tablica 6 : Stanovi prema načinu korištenja u 2001. godini

naselja	stanovi za stalno stanovanje		stan. za povr. korišt. stanovi za odmor
	nastanjeni	povremeno nastanjeni	
JOVIĆI	115	5	33
KRNEZA	56	3	10
LJUBAČ	145	27	72
RADOVIN	140	9	20
RAŽANAC	325	53	257
RTINA	179	32	361
Ukupno općina	957	129	753

Prema prikazanim podacima evidentan je porast broja domaćinstava na području čitave općine uz istovremeno smanjivanje broja članova stalno nastanjenih domaćinstava.

Analizom danih podataka može se konstatirati znatan porast broja stanova koji se povremeno koriste, odnosno sekundarnih mjesta boravljenja/"vikendice"Prema istim podacima stanova za odmor ima ima blizu 80% od stalno nastanjenih stanova.

Temeljem navedenih pretpostavki gospodarski razvitak ovoga područja ima kompleksno značenje, pa treba očekivati da će se Ražanac generalno uzevši razvijati u pravcu većeg razvojnog središta i makroregionalnog centra prvenstveno turističkog značenja.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značenja

2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

Na teritoriju Općine Ražanac postoje područja od oćeg društvenog i gospodarskog interesa koje treba precizno valorizirati i saćuvati od svakoga oblika devastacije.

Planirani društveni i gospodarski razvoj na cjelokupnom prostoru općine Ražanac moće se u potpunosti ostvariti samo izgradnjom cjelovitog suvremenog prometnog sustava na okolnom širem pripadajućem prostoru Zadarske županije, koji će omogućiti selektivno voćenje i upravljanje prometom u budućnosti.

To se prvenstveno odnosi na cestovni promet preko kojeg se ostvaruje izravna prometna povezanost prostora općine Ražanac u sklopu Zadarske županije mećusobno i s ostalim prostorom Republike Hrvatske.

U cestovnoj mreći Zadarske županije najznaćajniju prometnu ulogu imat će autocesta A 1, koja će najkvalitetnije povezati primorske i kopnene dijelove države. Općina Ražanac ostvaruje prikljućak na ovu autocestu preko ćvorišta "Posedarje".

Na samom području općine Ražanac najvaćžniju prometnu ulogu i dalje će imati državna cesta D 106, koja povezuje prostor ove općine s trajektnom lukom Źigljen na otoku Pagu i s državnom cestom D 8, preko koje se ostvaruje prikljućak na ćvorište "Posedarje" nove autoceste.

Vaćžnu prometnu ulogu imat će i županijska cesta Ź 6007 koja izravno povezuje općinsko središte ove općine, naselje Ražanac, s pripadajućim županijskim središtem, gradom Zadrom.

Pomorski promet na području općine Ražanac temelji se na razvoju luke Ražanac kao veze s lukom Starigrad na suprotnoj obali Velebitskog kanala, ćime se stvara mogućnost ostvarenja turistićke ponude ove općine prema NP Paklenica i obratno.

Razvoj vodoopskrbe zasniva se na već izgraćenom magistralnom cjevovodu, tzv. "sjeverni pravac", te izgradnji svih potrebnih pratećih vodnih graćevina koje će omogućiti distribuciju potrebnih kolićina vode do svih potrošaća.

Zbog vaćznosti mora kao dijela općeg krajolika, koji ima nezamjenjivu ulogu za razvoj turizma, te zbog ćinjenice da je Ljubaćki zaljev najvećim dijelom relativno zatvoreni i plitki akvatorij, potrebno je osigurati zaštitu mora na području općine Ražanac od svih oblika zagaćenja. ~~Kako je more osnovni prijamnik svih otpadnih voda problem sakupljanja, proćišćavanja i dispozicije otpadnih voda na ovom dijelu Zadarske županije treba riješiti izgradnjom razdjelnih sustava odvodnje s adekvatnim urećajem za proćišćavanje.~~ Kako je more osnovni prijamnik svih otpadnih voda problem sakupljanja, proćišćavanja i dispozicije otpadnih voda na ovom dijelu Zadarske županije treba riješiti izgradnjom više razdjelnih sustava odvodnje s adekvatnim urećajem za proćišćavanje, u skladu s osnovnim smjernicama iz "Studije zašтите voda na području Zadarske županije.

2.1.2. Racionalno korišćenje prirodnih izvora

U domeni prirodnih izvora su prirodne vrijednosti Velebitski kanal i Ljubaćki zaljev sa svojim osobitostima, pa osnovni cilj korišćenja tih vrijednosti mora biti racionalnost u korišćenju njihovih ućih i širih resursa. Ta se racionalnost mora manifestirati u ogranićavanju svih oblika neumjerenoga korišćenja prostora kao jedinog resursa, a oćituje se u ogranićavanju pretjerane izgraćenosti, ostavljanju velikih slobodnih prostora u njihovu prirodnom obliku. Tu je posebno akcentuirano područje plodnih dolina Ljubaćkoga zaljeva. Stoga treba tećiti u primjeni najboljih tehnićkih i oblikovnih rješenja u izgradnji suprastrukture i infrastrukturnih objekata.

2.1.3. Oćuvanje ekoloćke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Tri su osnovna elementa koji determiniraju mikroekoloćku strukturu ovoga prostora i to su morski akvatorij, priobalna crta i ćitav neizgraćeni teritorij. Cilj je generalno oćuvati sve temeljne vrijednosti što pretpostavlja :

- smanjivanje stupnja zagaćenja proibalnoga mora uvoćenjem suvremenih urećaja za proćišćavanje otpadnih voda. Tu se posebice podrćava zaštitu od drugih oblika zagaćenja kao što je neprimjereno i neplansko nasipanje obale i drugih krivih radnji.
- svekoliku izgradnju u ovome prostoru, koja mora biti selektivna i na visokom stupnju racionalnog korišćenja prostora. To u naćelu pretpostavlja graćenje u zgusnutim graćevinskim područjima nasuprot disperznoj i nekontroliranoj izgradnji po ćitavom prostoru.

2.2.1. Demografski razvoj

Cilj demografskog razvoja Općine mora biti srednje umjereni rast stanovništva sa tendencijom poboljšanja fertiliteta kao osnovice za podizanje kvalitete turističke ponude - jedine gospodarske grane.

Tome cilju treba težiti stvaranjem niza potrebnih stimulativnih mjera.

2.2.2. Odabir prostorno-razvojne strukture

Prostorno razvojna struktura determinirana je isključivo prirodnim datostima, a to je turističko gospodarstvo više i visoke kategorije sa ciljem popunjavanja svih oblika ponude. U okvirima ovoga razvoja razvijati tercijarne i kvartne djelatnosti. Posebice valja stimulirati određene vrste ribarstva i marikulture kao komplementarne djelatnosti turizmu.

Poljoprivredne površine koje se obrađuju nisu velike i treba ih zadržati sa tendencijom intenzivnije proizvodnje za potrebe lokalnog stanovništva. Šumske površine treba održavati, ali i vršiti daljnje pošumljavanje. Proizvodne pogone, koji su ekološki čisti, treba svesti na prihvatljivu mjeru i locirati grupirano na najmanje atraktivnim mjestima.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, komun. i prometne infrastrukture

Dosadašnji razvoj naselja u Općini imao je karakter neprepoznatljivosti s pretežnim ciljem pružanja turističke ponude individualnoga tipa.

Tipološke karakteristike slike naselja treba učiniti prepoznatljivima, a što se može postići jedino dobrom urbanističkom organizacijom struktura. Taj cilj valja ostvariti kroz kvalitetno planiranje prostora i efikasnu kontrolu provedbe. Kao sastavnica dobro organizirane strukture naselja je njegova opremljenost društvenom, komunalnom i prometnom infrastrukturom. Stoga valja težiti da svako naselje dobije odgovarajuću opremu shodno njegovome rangu.

Na području općine Ražanac mora se izgraditi prometna infrastruktura koja će zadovoljiti sve potrebe javnog i individualnog prometa, čime će se omogućiti planirani gospodarski razvoj svih naselja ove općine.

Cestovni promet, zbog svoje fleksibilnosti, imat će i dalje najvažniju prometnu ulogu.

Radi povećanja propusne moći sve postojeće javne ceste, (državne, županijske i lokalne), na području općine Ražanac treba redovito održavati, opremiti odgovarajućom prometnom signalizacijom, izvršiti rekonstrukciju kritičnih dionica, te osigurati i zaštititi zakonom propisani zaštitni pojas.

Sustavom javnog prijevoza treba međusobno povezati sva naselja ove općine.

Za konačno trajno kvalitetno rješenje vodoopskrbe svih naselja potrebno je u potpunosti izgraditi magistralni cjevovod ~~.....~~, dovodne cjevovode i mjesne vodovodne mreže.

~~Radi maksimalne zaštite zaštite tla, podzemnih i površinskih voda, naročito okolnog morskog akvatorija Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva, treba za cjelokupni prostor općine Ražanac izraditi konceptijsko rješenje sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda.~~

Radi maksimalne zaštite zaštite tla, podzemnih i površinskih voda, naročito okolnog morskog akvatorija Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva, treba za cjelokupni prostor općine Ražanac u potpunosti definirati konceptijsko rješenje sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda.

Za naselja na priobalnom dijelu općine Ražanac: Rtina, Ražanac, Ljubač i Ljubački Stanovi konačno rješenje dispozicije urbanih otpadnih voda je ispuštanje adekvatno pročišćenih ovih otpadnih voda u morski akvatorij Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva.

Za naselja u unutrašnjem dijelu općine Ražanac: Jovići, Krneza i Radovin konačno rješenje dispozicije urbanih otpadnih voda je ispuštanje adekvatno pročišćenih ovih otpadnih voda u podzemlje, ili korištenje u poljoprivredne svrhe.

Svi sustavi odvodnje moraju se graditi etapno vodeći računa o planiranom razvoju pojedinih naselja i ekonomskim mogućnostima.

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti te kulturno-povijesnih cjelina

Kako je čitav podvelebitski prostor vrlo transparentan, sa naglašenim krajobraznim karakterom masiva Velebita koji je dominantna vizuelna i prirodna vrijednost u kojoj dominiraju kanjoni Velike i Male Paklenice, to se tom elementu i u prostoru Općine Ražanac, mora posvetiti potrebnu pažnju u osmišljavanju točaka koje otvaraju vizure na te prostorne vrijednosti.

Posebnu krajobraznu vrijednost predstavlja i čitav Ljubački zaljev sa pripadnim dolinama i obradivim površinama. Stoga ovim vrijednostima se poklanja izuzetna pažnja u smislu njihove zaštite od neplanske izgradnje.

Posebno se ovim planom valoriziraju vrijedne vizurne točke koje predstavljaju izuzetne vidikovce za otkrivanje svih vrijednosti čitavog krajolika Općine.

Kulturno povijesnih cjelina, pojedinačnih spomenika kao i arheoloških lokaliteta na ovom prostoru ima dosta, pa će im se posvetiti najveća moguća pažnja. Posebno se ističe arheološki kompleks područja Gradine na sjevernoj padini Rta Ljubljana, sjeverno od mjesta Ljubač.

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području općine

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Svaka od prostorno razvojnih cjelina/naselja u kojima postoje specifični i različiti uvjeti razvoja trebaju odmah koristiti svoje potencijale kako bi se što prije stvorili optimalni uvjeti za buduće razdoblje. Prioriteti se za razvoj, pri tome ne mogu dati ni jednoj prostorno razvojnoj cjelini već oni moraju proizaći iz prirodnih i drugih mogućnosti svake od njih. Mora se poštivati načelo da se ni jedna prostorno razvojna cjelina ne može razvijati na račun druge.

U cilju racionalnog korištenja i zaštite prostora mora se veće turističke zahvate usmjeriti na područja koja se nalaze uz postojeća građevinska područjima naselja uz racionalno postupanje sa prostorom. Stanovite korekcije postojećih građevinskih područja treba napraviti samo tamo gdje je to logično i to u pravcu povećanja i smanjenja zone.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, vrijednosti i posebnosti krajobraza i prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina

Obzirom na navedene kriterije temeljni cilj postavljen ovim planom je zadržavanje građevinskih područja u postojećim granicama, onima koje su bile određene dosadašnjom prostornom dokumentacijom, uz manje funkcionalne korekcije. Moguća proširenja građevinskih područja uzduž obalne crte treba svesti na najmanju moguću mjeru i preusmjeravati u dubinu teritorija.

Obzirom na navedene kriterije temeljni cilj postavljen ovim planom je zadržavanje građevinskih područja u postojećim granicama, onima koje su bile određene dosadašnjom prostornom dokumentacijom pri čemu se uzima kao referenca granica GP naselja iz PPUO Ražanac iz 2004. godine. Unutar obalnog područja, analizirana su građevinska područja prema Uredbi o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora i postavkama PP Zadarske županije. S obzirom da je ovaj plan prošao intenzivni postupak javnog uvida, izmijenjeni su i građevinska područja izvan obalnog područja u cilju utvrđivanja postojećeg stanja (u nedostatku kvalitetnih podataka za vrijeme izrade Plana) i ispravak građevinskih područja prema realnijim predviđanjima pravaca proširenja naselja.

2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

U interesu općega cilja podizanja kvalitete življenja i turističke ponude treba stalno težiti stvaranju sve primjerenijih uvjeta koji se sastoje u urbanom opremanju naselja kroz sustavno uređenje privatnog i javnog prostora, opremanje luka i lučica suvremenom opremom, održavanjem svih prometnih površina, javnog zelenila i.t.d.

Posbno bi trebalo težiti urbanom i arhitektonskom oblikovanju strukture naselja od stvaranja prepoznatljive slike naselja do uređenih ambijenata unutar same strukture. Taj se cilj može ostvarivati postupno uz visoku svijest o poštivanju propisanih kriterija vezanih na oblikovanje arhitektonskih volumena, kolorističku obradu, uređenje okućnica i ograda te drugih elemenata strukture.

Radi ostvarenja što bolje protočnosti vozila u svim naseljima treba proširiti koridore postojeće cestovne mreže. Cestovna mreža mora se izgraditi sa suvremenom kolničkom konstrukcijom, odgovarajućom prometnom signalizacijom i nogostupima.

Za potrebe prometa u mirovanju u svakom naselju treba osigurati dovoljan broj parkirališnih mjesta.

Javni putnički prijevoz treba razvijati koristeći autobusne linije prema potrebama svakog naselja.

U naseljima treba izgraditi adekvatna autobusna stajališta prema Pravilniku o autobusnim stajalištima (NN 48/97).

U svim naseljima treba izgraditi mjesnu vodovodnu mrežu od kvalitetnog vodovodnog materijala kako bi se postigla sigurnost i trajnost u pogonu, te maksimalna zaštita zdravlja ljudi.

~~U konačnosti u svim naseljima na području općine Ražanac treba realizirati razdjelni sustav odvodnje.~~

U konačnosti na području općine Ražanac treba realizirati više zasebnih razdjelnih sustava odvodnje.

~~Urbane (fekalne) otpadne vode iz svih naselja moraju se sakupiti posebnom kanalizacijskom mrežom i odvesti do najbližeg uređaja za pročišćavanje otpadnih voda s pripadajućim ispustom.~~

Urbane (sanitarno-potrošne) otpadne vode iz svih naselja moraju se sakupiti posebnom kanalizacijskom mrežom i odvesti do uređaja za pročišćavanje otpadnih voda s pripadajućim ispustom u more ili podzemlje.

Oborinske otpadne vode iz naselja treba odvesti najkraćim putem u more, do prirodnih vododerina ili postojećih vodotoka, odnosno ispuštati direktno u okolni teren.

~~Do izgradnje konačnog sustava odvodnje sve nove i postojeće građevine na području općine trebaju rješavati odvodnju svojih otpadnih voda sakupljanjem u kvalitetno izgrađenim vodonepropusnim septičkim jamama, odnosno pročišćavati u manjim gotovim tipskim uređajima s aeracijom.~~

Do izgradnje konačnog sustava odvodnje sve nove i postojeće građevine na području općine trebaju svoje urbane (sanitarno-potrošne) otpadne vode sakupljati u manjim gotovim tipskim uređajima za biološko pročišćavanje, ili u kvalitetno izgrađenim vodonepropusnim sabirnim jamama.

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornog razvoja na području općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije

Zadarska županija ne čini homogeni gospodarski prostor i teško je donijeti jedinstvenu strategiju razvitka na razini županije. Generalni cilj za sve prostorne cjeline u okviru županije svakako je porast dohotka u cjelini i po stanovniku uz očuvanje barem postojeće razine kvalitete prirodnih eko-sustava, spomeničke i druge baštine, te kvalitete života.

Takav cilj pretpostavlja efikasno korištenje prirodnih i proizvedenih resursa raspoloživih za razvoj.

Geoprometni položaj županije u Jadranskom prostoru sam po sebi čini značajan razvojni resurs, koji će do punog izražaja doći dovršenjem tunela kroz Velebit i izgradnjom Jadranskoe autoceste. Ovi će prometni objekti privući veći dio prometa koji se sada odvija na relaciji Kontinentalna Hrvatska - Južna Hrvatska, to će otvoriti široke mogućnosti razvoja brojnih uslužnih djelatnosti uz taj koridor. I teretna luka u Zadru ovim će prometnim objektima bitno poboljšati svoje komparativne prednosti među hrvatskim lukama i mogla bi postati iza Rijeke najznačajnija hrvatska jadranska luka.

Prostor podvelebitskog kanala čini specifičan geomorfološki krajolik u županiji, maritimno orijentiran i s relativno uskim nizinskim pojasom između obale i Velebita. Glavne prirodne vrijednosti tog područja su Nacionalni park Paklenica, te Novigradsko i Karinsko more s kanjonom Zrmanje. To otvara mogućnosti razvoja turizma, koji osim sezonsko-kupališnog može poticati i brojne druge oblike: planinarenje, izletnički turizam, plovidba kanjonom i sl. Velebitski kanal i Novigradsko more su osim toga i relativno izdašani ribolovni resursi, pa u tim okvirima treba tražiti i mogućnosti bržeg gospodarskog razvitka.

Prirodni resursi i kvalitete općine Ražanac prpoznate su kroz PP zadarske županije i pridane su mu visoke vrijednosti kao urbanog prostora sa naglašenim prirodnim vrijednostima koje treba valorizirati i očuvati. Nažalost te vrijednosti su u suprotnosti sa trenutnim stanjem gospodarskog razvoja. Kao bitne karakteristike odnosno najvažnije kvalitete na promatranom prostoru potrebno je prije svega istaknuti:

- more i morsku obalu zajedno sa svim mogućnostima koje su time date (turizam, ribarstvo, ribogojilišta, marikultura, pomorstvo..)
- relativno pogodan prometno geografski položaj (blizina prometnih puteva te neposredno susjedstvo većih urbanih centara)

Gore navedene činjenice imaju svoje opravdanje kao glavni resursi u svim kako prostornim tako pogotovo privredno-društvenim planovima razvoja prostora općine.

U skladu s tim kroz sve dosad donešene razvojne planove općine postavljaju se u prvi plan, kao glavne privredne grane, turizam i razvoj tercijarnih djelatnosti, kao direktna posljedica turističkog privređivanja. Na taj se način razvijaju trgovina, servisi, razne usluge i dr.

Razvoj proizvodnih djelatnosti ostao je prilično zanemaren u odnosu na spomenute osnovne privredne djelatnosti u općini čak je i uvjetovan kako utjecajem na okolinu (zaštita mora tla i zraka) tako i interakcijom susjednih zadarskih pogona.

Ovaj Prostorni plan uređenja općine Ražanac je usklađen s odredbama Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora koja se temelji na izmjenama Zakona o prostornom uređenju (NN 100/04.) u odnosu na utvrđene kriterije o izgradnji i korištenju priobalnog pojasa mora. Istovremeno Plan je usuglašen sa Prostornim planom uređenja zadarske županije koji je regulirao kriterije izgradnje GP naselja i drugih namjena u prostoru.

3.2. Organizacija prostora i osnovna namjana i korištenje površina

Na temelju utvrđenih ciljeva promatrani prostori planirani su kao građevinska područja naselja, turističke zone kao građevinska područja za izgradnju kompaktnih fizičkih cjelina namijenjenih isključivo turizmu, manjih proizvodnih zona u pravilu u sklopu građevinskih područja naselja čije će djelatnost biti prvenstvenu u funkciji servisiranja osnovne djelatnosti, uređenih i prirodnih zona obale za različite namjene, te prostora koji su po svom karakteru neizgradivi a koriste se kao poljoprivredne ili šumske površine.

U svrhu objektivnoga vrednovanja prostornih mogućnosti, a prigodom izrade detaljne prostorne dokumentacije treba se pridržavati slijedećih općih načela :

1. Turističko-hoteljske smještajne kapacitete u pravilu se lociraju uz već postojeća građevinska područja naselja, pri čemu se vodi računa o uravnoteženosti kapaciteta sa veličinom naselja.

Postojeći autokamp u samome Ražancu (pov.7,33 ha) i dalje treba ostati u istoj funkciji sa tendencijom poboljšanja kvalitete i čuvanja postojeće vegetacije.

~~Od novih GP-a turističke namjene na području Općine Ražanac predviđena su tri veća GP-a turističke izgradnje i to :~~

- ~~• Područje Gajetovica/Slana – sjeverozapadno od mjesta Ražanac~~
- ~~• Područje Ljubačka punta – sjeverno od mjesta Ljubač~~
- ~~• Područje jugozapadno od Ljubačkih stanova, te~~
- ~~• Manje područje sjeverno od naselja Jovići – Benekovica sa tendencijom korištenja djelomice uređenog kupališta i lučice u Uvali Radanovica.~~

Planirana GP ugostiteljsko-turističke namjene na području Općine Ražanac predviđena su slijedeća GP-a turističke izgradnje po redu veličine, unutar ZOP-a, i to :

- Ljubač - sjeverno od mjesta Ljubač, lokalitet Trapoline,
- Ljubački stanovi - jugozapadno od Ljubačkih stanova,
- Ražanac - sjeverozapadno od mjesta Ražanac, lokalitet Gajetovica,
- Rtina – kod granice s naseljem Ražanac, lokalitet Dragunica,
- Jovići – sjeverno od mjesta, lokalitet Benekovica.

GP ugostiteljsko-turističke namjene izvan ZOP-a je:

- Krneza – uz potok, prema granici sa Ljupčem.

Izgradnju smještajnih sadržaja locira se na manje atraktivnim mjestima, a blizu vrijednih lokaliteta. pri čemu se upućuje na:

- potrebu udaljevanja smještajne strukture što je moguće više od obalne crte radi bolje zaštite obalnog pojasa
- isključiti svaki oblik izgradnje iz izuzetno vrijednih površina (borova šuma, vinogradi, maslinici i vizuelno zanimljivi prirodni punktovi)
- da se prilikom razmještaja sadržaja u prostoru poštuje pravilo dobrog pogleda po mogućnosti svake jedinice
- da se cijela struktura maksimalno prilagodi datostima prostora i to osnovnim gabaritima, visinom i svim drugim oblikovnim elementima
- da se kroz projektiranje kreativno koriste arhitektonski oblici graditeljskog naslijeđa

2. Neke od preostalih ruralnih cjelina nastojati pod svaku cijenu sačuvati kao graditeljsku memoriju područja, privođenjem turističkoj uporabi. U tom smislu ovim se Planom naglašavaju slijedeće cjeline :

- Jezgra Ražanca - koja obuhvaća priobalnu zonu uz mjesno pristanište.
- središnju jezgru naselja Jovići zapad/Miočići i Jovići Istok sa crkvom.
- Stare cjeline na hrptu Rtine - Miočići, Stošići, Vrankovići i Miletići
- Stare jezgre Ljupča i Ljubačkih stanova - u manjoj mjeri sačuvane.
- Nekoliko manjih cjelina u ostalim naseljima koje valja posebno istražiti i valorizirati.

3. Kroz detaljne planove treba provesti koncept interpolacije, gdje god je to moguće, sa omogućavanjem izgradnje manjih apartmanskih građevina (do 6 ap. jedinica), te hotelskih građevina (obiteljski hoteli do 50 80 kreveta)

- prizemlja građevina i gospodarske građevine uređivati u servisno-uslužne sadržaje.

4. U izuzetno vrijednim prostorima, bilo da su zaštićeni ili registrirani kao vrijedne plaže, krajobrazne cjeline, vrhovi brda sa vrijednim vizurama, dijelovi obale i t d, a pogodni su za rekreaciju većeg broja korisnika, treba na selektivan način izgraditi ugostiteljske i rekreacijske sadržaje koji će se maksimalno, svojim oblikovnim karakteristikama, uklopiti u dati prostor. Ovdje se posebno naglašavaju vrijedne vizurne točke i to :

- Dvorine - na visinskoj točki 89 m iznad planiranog GP-a turizma.
- Stoići - na platou JZ od naselja sa izvanrednim vizurama na čitav akvatorij Ljubačkog zaljeva.
- Mataci - uz planiranu vodospremu Površje
- Radovin - Gradina - na visinskoj točki 165 m
- Jovići - na visinskoj točki 182 m istočno od naselja.
- Ljubački Stanovi - Gajine na Vrškoj kosi južno od planiranog GP-a turizma.

7. Kako je veliki dio Općine karakterističan po zelenom pokrovu, izuzetno veliku pažnju treba posvetiti sistematskom pošumljavanju svih dijelova prostora kao bitnom elementu ugođaja ambijenta i stvaranja potrebnih zaštitnih zelenih barijera od negativnoga djelovanja bure kao

Građevinska područja naselja

Na teritoriju općine sva naselja i zaseoci nemaju nikakve prostorne dokumentacije koja bi se mogla i dalje koristiti. Dozvole građenja su se ostvarivale temeljem OPP-a bivše Općine Zadar, a taj je dokument toliko zastario da ga nije moguće dalje primjenjivati.

Navedenim OPP-om bila su definirana prevelika građevinska područja i tijekom proteklog vremena utvrđeni su pravci razvitka naselja i zaselaka, pa će u pravilu veličine GP-a biti reducirane.

Temeljem navedenih činjenica za općinu Ražanac utvrđena su slijedeća građevinska područja naselja i zaselaka :

- **Ražanac - kao cjelina naselja i općinsko središte sa GP-ima :**
  - Središnje mjesto
  - Miočići
  - Škulići
  - Rudići
- **JOVIĆI sa GP-ima :**
Tomas, Vulete, Baraci, Miočići, Jovići zapad, Jovići istok i Drispa.
- **RTINA sa GP-ima :**
Miočići, Stošići, Vrankovići, Miletići.
- **LJUBAČ sa GP-ima :**
Ljbač - mjesto, Stojići, Podvršje sa zaseocima : Jordani, Matići, Miletići, Rukavine i Ljubački Stanovi.
- **RADOVIN sa GP-ima :**
Radovin - mjesto, Miočići, Rudele, Dokoze, Remići, Balon...., Marasovići, Bistrići, Paići.
- **KRNEZA sa GP-ima :**
Krneza - mjesto, Čolaci.

~~Za izgradnju svake turističke zone neophodna je izrada detaljnih planova odnosno provedbene planske dokumentacije. To ne samo što je i dosad bila zakonska obveza, već je i očita potreba za takvim postupkom iz razloga kvalitetnijeg odnosa prema planiranom najčešće najatraktivnijem prostoru.~~

~~Za izgradnju GP-a zona stanovanja odnosno mješovite namjene u sklopu naselja ovim se planom određuju područja za koja će se izraditi detaljna dokumentacija.~~

U kontekstu primjene kriterija iz Uredbe u svim naseljima osim naselja Rtina, unutar granica ZOP-a moguća je izgradnja stambenih građevina u prostoru 70 m od obalne crte i u neizgrađenim dijelovima GP-a naselja. Naime, u tim naseljima ima više od 50% stalno nastanjenih stanovnika. Izuzetno od navedenoga je naselje Rtina gdje je više od 50% povremenih stanovnika.

Za izgradnju GP naselja (neizgrađenih dijelova) i građevinskih područja van naselja neophodna je izrada urbanističkih planova odnosno provedbene planske dokumentacije. To ne samo što je to zakonska obveza, već je i očita potreba za takvim postupkom iz razloga kvalitetnijeg odnosa prema planiranom najčešće najatraktivnijem prostoru.

Proizvodne zone

~~Uz postojeću malu proizvodnu zonu u samom naselju Ražanac, u prostorima građevinskih područja Ražanac u Jovićima i kod Ljubačkih stanova planiraju se dvije veće i dvije manje zone za smještaj proizvodnih kapaciteta koje će, primjereno utvrđenim ciljevima, biti selektivno namijenjene sadržajima koji su u funkciji turističke djelatnosti odnosno "čisto" proizvodni i podvrgnute strogim kriterijima zaštite okoliša. Isto tako moguća je interpolacija uslužno-servisnih sadržaja u sklopu građevinskih parcela naselja pod istim uvjetima.~~

Planira se ukidanje postojeću male proizvodne zone u samom naselju Ražanac, a planiraju se nove zone: jedna u Ražancu a druga u Krnezi, na granici sa proizvodnom zonom u Poljica brig, općina Vrsi. Planirane zone će biti usmjerene na "čistu" proizvodnju i podvrgnute strogim kriterijima zaštite okoliša. Isto tako moguća je interpolacija uslužno-servisnih sadržaja u sklopu građevinskih parcela naselja pod istim uvjetima

Poljoprivredno turističke jedinice za koje se ne formira GP

Sadržaji koji su u pravilu izuzetna pojava su definirani kao mogućnost korištenja prostora za dvojaku namjenu u cilju otvaranja mogućnosti bavljenja turizmom u poljoprivrednom okruženju.

Tu se predviđa korištenje prostora na način da je njegova osnovna namjena poljodjelska – u pravilu maslinici ili vinogradi, sa mogućnošću izgradnje građevine koja bi se koristila za stanovanje i gospodarske potrebe, ali i pružanje usluga smještaja turista (najviše do 10 kreveta) sa ciljem

bavljenja poljodjelskim aktivnostima. To bi predstavljalo proširenje ponude u obliku ruralnog obiteljskog turizma. Istovremeno otvaranjem takvih mogućnosti stvaraju se uvjeti unošenja komponente zelenih prostora u sklopu šireg područja naselja. Temeljni preduvjet je da jedna takva parcela ne može imati površinu manju od 3,00 ha u jedinstvenoj vlasničkoj cjelini.

Uređeni i zaštićeni dijelovi obalnog poteza

U sklopu postojećih građevinskih područja naselja postoje uređena manja pristaništa, plaže te dijelovi obale koji su po svom karakteru nepristupačni i vrednuju se kao prikladni dijelovi obalnog poteza. Ovim se prostornim planom zadržava osnovni karakter takvoga korištenja obale sa tendencijom poboljšanja uvjeta korištenja naročito pristaništa, lučica i manjih marina, uvođenjem suvremenih uređaja i opreme komunalne infrastrukture. Posbno se naglašava potreba čuvanja dijelova prirodne obale od svake vrste devastacije uz potrebu koncentraciju privezišta na postojećim destinacijama. U tom cilju treba izraditi posebnu studiju kujom će se utvrditi stvarne potrebe i stupanj uređenosti planiranih nautičkih lučica.

Ribarstvo i marikultura

Ribolovna područja u pripadajućem akvatoriju općine Ražanac podudarna su sa onim koje zahvaća i područje Starigrada, što se tiče Velebitskog kanala. Područje Ljubačkog zaljeva kompatibilno je sa područjima Nina odnosno Paga. Ribolov na ovim područjima reguliran je zakonskim odredbama o morskom ribarstvu.

Za razvoj uzgoja ribe, sukladno PPŽ-u, određuju se mogući prostori u okviru Velebitskog kanala u granicama minimalnih aktivnosti s obzirom na inkopatibilnost sa turističkom ponudom i ograničenosti raspoloživa akvatorija za ovu namjenu. Detaljni uvjeti za izbor lokacije te načine, uvjete i mjere korištenja moraju se formirati na osnovu prethodne stručne studije, a utvrditi odlukom Općinskog vijeća i ishođenja propisanih potrebnih dokumenata za korištenje akvatorija.

Za razvoj uzgoja ribe, sukladno PPŽ-u, određuju se mogući prostori u okviru Velebitskog kanala u granicama koje dozvoljava uvažavanje sa ostalim aktivnostima u prostoru i ograničenosti raspoloživog akvatorija za ovu namjenu. Detaljni uvjeti za izbor lokacije te načine, uvjete i mjere korištenja moraju se formirati na osnovu prethodne stručne studije, a utvrditi odlukom Općinskog vijeća i ishođenja propisanih potrebnih dokumenata za korištenje akvatorija.

Poljoprivredna područja

Većih poljoprivrednih površina na području općine Ražanac nema ako se izuzmu plodne doline koje gravitiraju Ljubačkom zaljevu i koje su vrlo vrijedna područja za uzgoj mediteranskih kultura. Ove površine su znatno rasparcelirane tako da je moguće razvijati poljoprivredne aktivnosti na principu obiteljskih gospodarstava i to u pravilu za vlastite potrebe.

Šumska područja

Postojeća šumska područja su posebno prirodno bogatstvo. Ova bi područja trebala i dalje zadržati svoju primarnu funkciju uz poduzimanje svih mjera zaštite i kontrole. U takovim bi područjima trebalo isključiti sve oblike gradnje izuzev objekata koji su u funkciji lovnog i drugih oblika turizma.

Posbice su naglašava potreba intenzivnoga pošumljavanja dijelova priobalnog poteza i u okviru uređenja prostora za izgradnju.

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (namjena i izgrađene strukture van naselja, poljoprivredne, šumske, vodene te površine posebne namjene i ostale površine) -

TABLICA 3.

ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA NASELJA

Građevinska područja		izgrađeni dio	neizgr. dio	ukupno
mjesto	GP	/ha	/ha	/ha
JOVIĆI 87,30 ha	Jovići istok	17,89	3,42	21,31
	Jovići Zapad	30,42	26,65	57,07
	Drispa	0,33	-	0,33
	Vulete	6,68	-	6,68
	Tomasi	1,90	-	1,90
RTINA 161,70 ha	čitavo područje	119,86	41,84	161,70
RAŽANAC 241,71 ha	Središnje mjesto	104,00	52,03	156,03
	Škulići – Miletići	49,03	3,93	43,96
	Rudići	31,32	10,40	41,72

LJUBAC 144,01 ha	Ljubač mjesto	28,32	40,00	68,32
	Stojići	6,37	-	6,37
	Gradina	1,11	-	1,11
	Jordani	1,12	2,98	4,08
	Popdvršje	14,45	11,58	26,03
	Ljubački Stanovi	13,77	24,33	38,10
RADOVIN 72,88 ha	Radovin mjesto	24,24	2,65	26,89
	Miočići	8,36	-	8,36
	Rudele	2,96	-	2,96
	Dekoze	11,02	-	11,02
	Remići	1,98	-	1,98
	Bolonići	7,44	1,48	8,92
	Marasovići	5,27	-	5,27
	Bistrići	4,32	-	4,32
KRNEZA 29,46 ha	Krneza mjesto	19,24	4,16	23,40
	Čelaci	6,06	-	6,06

TABLICA 4.
ANALIZA GP U ODNOSU NA PROCJENU BROJA STANOVN./KORISNIKA PROST.

NASELJE	Stalni stanov. popis 2001.	Povremeni stanovnici		turisti u kućnoj radinosti	Procj. ukupnog broja	GP	GP	GP	Gust. izgr.	Gust. izgr.
		kuće za odmor	broj 4 kor/ kuća							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
JOVIĆI	420	33	132	-	552	57,22	-30,0	87,3	-9,6	6,3
KRNEZA	196	40	40	-	236	25,33	-4,2	29,5	-9,3	8,0
LJUBAČ	455	72	288	400	743	65,14	-78,9	144,0	-17,6	8,0
RADOVIN	564	20	80	-	644	68,75	-4,1	72,9	-9,3	9,0
RAŽANAC	1002	257	1028	1200	3230	184,35	-57,4	241,7	-17,5	13,4
RTINA	473	364	1444	700	1917	110,88	-41,9	161,7	21,8	16,0
Ukupno opć.	3107	753	3012	1700	6119	520,65	-216,5	757,3	15,0	10,3

Red. broj	Općina Ražanac	Oznaka	Ukupno ha	% od površine općine	stan/ha ha/stan*
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				
1.1.	GP	ukupno/	651,3	9,4	4,8
	izgrađeni dio GP	ukupno	438,3	6,3	7,1
	- obalno		267,7	4,0	7,2
	- otočno		-	-	-
	- kontinentalno – granično		-	-	-
	- ostalo		170,6	3,4	6,9
1.2.	Izgrađene strukture izvan GP-a	I	34,7	0,5	89,5
	ukupno	E	0,0	0,0	0,0
		H	0,0	0,0	0,0
		K	0,0	0,0	0,0
		T	78,0	1,0	39,8
		R	0,0	0,0	0,0
1.3.	Poljoprivredne površine	ukupno	1.750,0	25,1	*0,56
	- obradive		1.750,0	-	
	(podatci iz poljoprivredne studije Zadarske županije (2000. god.)	P1	-	-	
		P2	-	-	
		P3	-	-	
1.4.	Šumske površine	ukupno	1.239,2	17,8	*0,40
	- gospodarske	Š1	-	-	
	- zaštitne	Š2	1.239,2	17,8	
	- posebne namjene	Š3	-	-	
1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine	ukupno	2.977,8	42,8	*0,96
1.6.	Vodne površine	ukupno	-	-	*-
	- vodotoci				
	- jezera				
	- akumulacije				
	- retencije				

-	ribnjaci					
1.7.	Ostale površine	ukupno	N IS	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0
	Općina	ukupno		6.661,0	95,7	*2,14
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE					
2.1.	Zaštićena prirodna baština	ukupno	NP PP	-	-	-
	- nacionalni park			-	-	-
	- park prirode			-	-	-
	- ostali zaštićeni dijelovi prirode (osobito vrijedan prirodni krajobraz)			-	-	-
2.2.	Zaštić. graditeljska baština	ukupno		645,2	9,3	*0,21
	- arheološka područja			645,2	9,3	
	- povijesne graditeljske cjeline			-	-	
	Općina	ukupno		645,2	9,3	*0,21
3.0.	KORIŠTENJE RESURSA					
3.1.	More i morska obala	obalno područje (dužni km) Otočno		10.439 0		
3.2.	Energija	proizvodnja Potrošnja		- -		
3.3.	Voda	vodozahvat Potrošnja		- -		
3.4.	Mineralne sirovine			0,0		
	Općina	ukupno		6.961,0		

ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA NASELJA:

Građevinsko područje: naselje	izgrađeni dio /ha	neizgr. dio /ha	ukupno GP /ha
RAŽANAC	110,4	50,7	161,1
JOVIĆI	68,5	26,4	94,9
KRNEZA	26,9	6,8	33,7
LJUBAČ	60,4	48,9	109,3
RADOVIN	75,5	4,7	80,2
RTINA	96,6	75,5	172,1
ukupno	438,3	213,0	651,3

Analizom mogućih veličina GP-a i gustoće izgrađenosti uzimaju se u razmatranje sve relevantne vrijednosti koje utječu na ukupan sustav korištenja i zaštite prostora i to :

- stalne stanovnike iz popisa stanovništva 2001. godine
- povremene stanovnike koji koriste kuće za odmor i oni koji borave u individualnim turističkim kapacitetima (sobe i apartmani)

U analizi mogućeg proširenja GP-a korišteni su kriteriji iz Programa prostornog uređenja RH i PPŽ-a Zadarske županije.

U analizi formiranja GP-a naselja korišteni su kriteriji iz PPUO Ražanac, Programa prostornog uređenja RH, te svih relevantnih kriterija koji proizlaze iz Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (u daljnjem tekstu ZOP) kao i PP-a Zadarske županije.

Kroz analizu GP-a uzeti su u obzir stanje izgrađenosti prostora i lokalni interesi pri čemu se vodilo računa o činjenici da se radi o području za koje postoje izraziti interesi izgradnje raznih oblika turističke ponude lokalnog stanovništva i vanjskih investitora.

U kontekstu navedenih argumenata Planom je prihvaćen koncept nešto većih GP-a za mjesta Ražanac i Ljubač i za koje treba obavezno izraditi detaljniju prostornu dokumentaciju, čime će se na najbolji način omogućiti red u građenju i ograničiti bespravno građenje.

S tim u vezi sva veća planirana područja proširenja naselja tretiraju se u pravilu kao rezervne zone nove izgradnje koja će uslijediti temeljem planirane dinamike građenja i koju treba donijeti Općinsko vijeće kroz Program mjera.

Za sva GP-a proširenja naselja koja su veća od 20,00 ha površine izraditi će se UPU-i, a za ona manja DPU-i temeljem spomenutoga Programa mjera odnosno dinamike građenja koju će odrediti Vijeće.

Za sve neizgrađene dijelove GP-a naselja unutar ZOP-a izraditi će se UPU-i koji se moraju temeljiti na kriterijima odredaba ovog Plana. Obveza izrade UPU-a za neizgrađena građevinska

područja izvan ZOP-a određuje se za neizgrađene dijelove građevinskih naselja prema grafičkim prilogima Plana (nema obveze izrade UPU-a za manje neizgrađene površine GP naselja izvan ZOP-a).

Izrada UPU-a je obvezatna za svaku planiranu (neizgrađenu) gospodarsku zonu izvan GP naselja.

3.3 Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

Strategijom gospodarske organizacije Države i Županije Ražanac je atribuiran u manje razvijena središta, a osnovnom gospodarskom djelatnosti, zajedno sa Velebitskim kanalom odnosno Starigradom u širem smislu, turističko središte regionalnog značenja. Obzirom na veliki prirodni potencijal prostora u kojemu se nalazi Općina postoje svi objektivni preduvjeti da Ražanac zajedno sa Starigradom ostvari karakter makroregionalnog turističkog središta.

Ražanac u svojstvu lokalnog središta sa ostalim pripadnim naseljima u svojstvu manjih lokalnih središta, a na temelju nove administrativne dispozicije, moraju se opremiti pripadajućim funkcijama iz oblasti uprave, školstva, zdravstva, kulture te poštanskih i telekomunikacijskih sadržaja i drugo. Neke od funkcija su već institucionirane, a one kojih nema treba ih što prije ustanoviti.

Za područje lokalnog središta sa utjecajnim prostorom u kojemu ima od 2 000 do 5 000 stanovnika predviđaju se slijedeći minimalni sadržaji :

- Uprava ; organi općine, mjesni ured i mjesna zajednica
- Školstvo i predškolske ustanove : osnovna škola i dječji vrtići
- Kultura : knjižnica sa čitaonicom, društveni dom sa polivalentnom dvoranom
- Zdravstvo : zdravstvena stanica sa specijalističkim ambulantom
- Pošta i telekomunikacije : poštanski ured, ATC
- Crkva sa župnim uredom / vjerski centar/
- Novčarska ustanova sa mjenjačnicom
- Trgovačko uslužni sadržaji sa specijaliziranim prodavaonicama i samoposluživanjem, ugostiteljskim sadržajima različite vrste
- Obrtničke radnje različitih potreba
- Športsko-rekreacijski sadržaji sa igralištima

Za manja lokalna središta predviđaju se isti minimalni sadržaji osim u oblasti uprave gdje se ustanovljuju samo uredi mjesnoga odbora odnosno mjesne zajednice.

3.4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

Zaštita kulturno-povijesne baštine

Registrirani nepokretni spomenici kulturno-povijesne i graditeljske baštine na prostoru Općine Ražanac su :

Tablica 5.-

MJESTO	ruralno-urbana cjelina	spomenik graditeljstva	arheološki lokalitet
RAŽANAC		1. Župna crkva Gospe od Ružarija (iz pol.XIX st.) 2. Crkva sv. Andrije (Rudići-Garići od XIII-XV st.) 3. Mletačka utvrda – sačuvana gl. i jedina sporedna kula i ostaci obrambenog zida XVI st. 4. Ostaci tradicionalne arhitekt. iz XVIII i XIX st.	Gradinska utvrda – Šibenička glavica na brdu juž. od sela Grobni humci uokolo naselja Lokalitet Gajetovica
JOVIĆI		1. Crkva Sv. Marije Magdalene – srednjovjekovna	Gradina – iznad zaljeva Bokulja St od Jovića iz vremena rimske vladavine. Uokolo su razasuti grobni humci koji se vežu na Gradinu.
LJUBAČ		1. Župna crkva Sv. Martina XVIII – XIX st.	Poluotok Ljubljana s Kosom – iznad Ljupča prirodni je greben visok 90 – 150 m s nizom arheoloških lokaliteta. Pruža se u pravcu SZ-JI u dužini od 4 km. Na zaravnatom vrhu ovoga grebena su dvije gradine: Venac, naseljen kroz željezno i rimsko doba s vidljivim ostacima bedema i nekropole iz željez. doba

			na ravnom terenu, te Ljubljana na krajnjem rtu naseljena od želj. doba do turekih provala. Na području poluotoka i Kose gusto je razmješteno stotinjak grobnih humaka osobito s njene JZ strane su nalazišta iz rim. i srednjovjek. razdoblja. Na samom Rtu Ljubljana su ostaci srednjovjekovnog utvrđenog grada s bedemima i kulama koji se pružaju uz sam rub mora, troapsidalnom crkvom Sv. Marije i ostacima kuća oko nje. To područje sa utvrđenim koordinatama u postupku je upisa u registar kulturnih dobara R Hrvatske.
IJUBAČKI STANOVİ		1. Crkva Sv Ivana Krstitelja iz XVII - XIX st. i ostaci crkve Sv. Ivana Glavosjeka(XIV-XVst.)	
RADOVIN		Župna crkva Gospe od Zdravlja - druga polovica XIV st. Crkva Sv Petra - na groblju	Beretinova gradina - iz željeznog doba s bedemima građenim u više faza, te sčuvanim nastambama - pravokutne suhozidne prostorije dim.5x8 m. Vidljivi su ostaci i rimske arhitekture. Na istoj kosi, 2 - 4 km SZ od Beretinove gradine, nalazi se niz kamenih grobnih humaka.
PODVRŠJE			Položa Glavičine - dvojna ranokršćanska crkva Brončanodobna gradina Mali Šibenik kod Podvršja - Uz JZ rub Kose koja se pruža od Posedarja do Ljupča nalazi se stotinjak humaka i sedam gradina iz brončanog i željeznog doba.

MJESTO	spomenik graditeljstva	arheološki lokalitet/zona
RAŽANAC	1. Župna crkva Gospe od Ružarija (iz pol.XIX st.) 2. Crkva sv Andrije (Rudići- Garići od XIII-XV st.) 3. Mletačka utvrda - sačuvana glavna i jedina sporedna kula i ostaci obrambenog zida - XVI st. Kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara RH, Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem Z-1202. 4. Ostaci tradicionalne arhitekt. iz XVIII i XIX st.	Gradinska utvrda - Šibenička glavica na brdu južno od sela Grobnih humci uokolo naselja Lokalitet Gajetovica
JOVIĆI	1. Crkva Sv. Marije Magdalene - srednjovjekovna 2. Pučko graditeljstvo/ruralna cjelina	Gradina - iznad zaljeva Bokulja SI od Jovića iz vremena rimske vladavine. Uokolo su razasuti grobnih humci koji se vežu na Gradinu.
KRNEZA	1. Pučko graditeljstvo: Kmeza, Donji Čolaci i Čolakov mlin	

MJESTO	spomenik graditeljstva	arheološki lokalitet/zona
LJUBAČ	1. Župna crkva Sv. Martina XVIII - XIX st. 2. Pučko graditeljstvo/ruralna cjelina	<p>Poluotok Ljubljana i Kosa kod Ljupča - Arheološka zona obuhvaćena je zemljopisnim koordinatama 1) 44.17°N-15.17°E, 2) 44.15°N-15.19°E, i 3) 44.16°N-15.20°E, odnosno od vrha poluotoka do ceste Zadar-Ražanac (kako je označeno na kartografskom prilogu Plana broj 3. Uvjeti korištenja i zaštite prostora). Arheološka zona je kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara RH, Lista zaštićenih kulturnih dobara pod brojem Z-1335.</p> <p>Na zaravnatom vrhu ovoga grebena su dvije gradine: Venac, naseljen kroz željezno i rimsko doba s vidljivim ostacima bedema i nekropolom iz željezničkog doba na ravnom terenu, te Ljubljana na krajnjem rtu naseljena od željezničkog doba do turskih provala.</p> <p>Na području poluotoka i Kose gusto je razmješteno stotinjak grobnih humaka osobito s njene JZ strane su nalazišta iz rim. i srednjevjek. razdoblja. Na samom Rtu Ljubljana su ostaci srednjevjekovnog utvrđenog grada s bedemima i kulama koji se pružaju uz sam rub mora, troapsidalnom crkvom Sv. Marije i ostacima kuća oko nje.</p>
LJUBAČKI STANOVI	1. Crkva Sv. Ivana Krstitelja iz XVII - XIX st. i ostaci crkve Sv. Ivana Glavosijeka (XIV-XV st.) 2. Pučko graditeljstvo/ruralna cjelina	Ostaci crkve Sv. Magdalene
PODVRŠJE		<p>Glavičine - dvojna ranokršćanska crkva, na katastarskoj čestici 1340 (dio posjeda broj 52/64) katastarske općine Radovin upisana u Registar kulturnih dobara RH, Lista preventivno zaštićenih kulturnih dobara pod brojem P-900.</p> <p>Brončanodobna gradina Mali Šibenik kod Podvršja - Uz JZ rub Kose koja se pruža od Posedarja do Ljupča nalazi se stotinjak humaka i sedam gradina iz brončanog i željeznog doba.</p>
RADOVIN	1. Župna crkva Gospe od Zdravlja - druga polovica XIV st. 2. Crkva Sv. Petra - na groblju 3. Pučko graditeljstvo/ruralna cjelina	<p>Beretinova gradina - iz željeznog doba s bedemima građenim u više faza, te sačuvanim nastambama - pravokutne suhozidne prostorije dim. 5x8 m. Vidljivi su ostaci i rimske arhitekture.</p> <p>Bertinova gradina na katastarskim česticama 38/4, 39/1, 39/2, 39/3, 39/4, 39/5, 39/6, 39/7, 40/1, 40/2, 40/3, 40/4, 40/5, 40/6, 40/7, 40/8, 40/9, 40/10, 40/11, 40/12, 45/1, 45/2, 50/5, 54, 81, 82 i 83 katastarske općine Radovin, preventivno je zaštićeni arheološki lokalitet Rješenjem Konzervatorskog odjela u Zadru, Klasa: UP/I-612-08-07-05/6502, Urbroj: 532-04-16/6-07-01 od 5. veljače 2007. godine i upisan u Registar kulturnih dobara RH, Lista preventivno zaštićenih kulturnih dobara.</p> <p>Na istoj kosi, 2 - 4 km SZ od Beretinove gradine, nalazi se niz kamenih grobnih humaka.</p>
RTINA	1. Pučko graditeljstvo/ruralna cjelina	Venac

Osnovno načelo obnove i zaštite svih cjelina i pojedinačnih objekata graditeljske kulturno-povijesne baštine temelji se na uređenju i revitalizaciji najmanje do stanja prije oštećenja ili rušenja, u pravilu prema faksimilu i na mjestu prije postojećega objekta.

Detaljne smjernice uređenja svake pojedinačne građevine kao i potrebite mjere zaštite, rekonstrukcije, sanacije, restauracije privođenja u funkciju i načina prezentacije utvrditi će : Uprava za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorski odjel u Zadru.

Obzirom na činjenicu da je dio velikoga prostora na širem području sjeveroistočno od mjesta Ljubač, te područje neposredno uz sjevernu granicu zaselka Beretini u Radovinu, i značajno

Zaštita prirodne baštine

Ovaj prostor unutar Zadarske županije ocjenjuje se značajnim prostorom prirodnih vrijednosti, koji se svojim zemljopisnim, ambijentalnim, klimatskim i drugim značajkama ističe u Sredozemlju. To mu daje preduvjete ostvarenja rekreacijskog boravka Europljana u najvećoj mogućoj mjeri.

Stoga planski pristup, u svrhu očuvanja prirodnih datosti mora biti krajnje seriozna kategorija, nastojeći otkriti sve vrijednosti, odgovarajuće ih valorizirati, te ponuditi svjetskom tržištu. Da bi se postigli visoki ciljevi vrednovanja ovoga područja, potrebno je provesti i opsežne radnje na izradi odgovarajuće dokumentacije koja mora jamčiti proces dosljednog i sustavnog ostvarenja zaštite prostora kao temeljne vrijednosti.

Sustav odvodnje otpadnih voda riješiti uz upotrebu suvremenih dostignuća s ciljem totalne zaštite mora od svih vrsta onečišćenja

Elektroopskrba, telekomunikacijske instalacije i ostale sustave veza treba planirati na najvišoj mogućoj razini i dugoročno, sa ciljem dostizanja kapaciteta na razini razvijenih europskih zemalja.

Registriranih spomenika prirodne baštine na prostoru ove Općine nema.

Detaljnim istraživačkim procesima tek treba utvrditi moguće cjeline koje bi valjalo primjereno zaštititi. Tu se u prvom redu vrednuje čitav prostor Ljubačkog zaljeva zajedno sa djelovima obalnog poteza, te plodnim dolinama koje gravitiraju zaljevu.

Način uređivanja zaštitnog obalnog pojasa uz more

Zaštitni obalni pojas u bivšoj općini Zadar određen je unutar Prostornog plana općine Zadar iz 1978. godine na kopijama zemljovida u M=1:25.000. Pri određivanju građevinskih područja, 1985. godine, posebnom Odlukom o Prostornom planu općine, ponovno je utvrđen zaštitni obalni pojas uz more unutar građevinskih područja naselja, na kopijama katastarskih operata u M=1:2904 ili M=1:1000, pa su time praktički prestale vrijediti odrednice na kopijama zemljovida u M=1:25.000 unutar naselja te se primjenjuju samo za područja izvan naselja.

U nekim naseljima, posebice u onima gdje su stare jezgre bile izgrađene praktički na moru, obalni zaštitni pojas, određen 1985. godine, u načelu je pratio je crtu starih izgrađenih objekata.

Prostornim planom SR Hrvatske iz 1989. godine, određen je zaštitni pojas uz javno pomorsko dobro od 15 metara, što ukupno čini 21 m prostora u kojem nije dozvoljena izgradnja osim one određene zakonskom regulativom o vodnom i pomorskom dobru. Otad se u praksi dozvole za izgradnju unutar naselja uz obale izdaju samo za objekte koji nisu unutar te zone od 21 m udaljenosti od obalne crte. To je izazivalo mnoge probleme, posebice u starim jezgrama obalnih naselja koja su već otprije imala građevinske pravce objekata blizu mora, a ponekad na samoj obali.

Smjernice za uređivanje ove problematike obuhvatile bi prvenstveno:

- ~~– Preurediti zakonsku regulativu na način da se izdvoje posebni slučajevi kao što su povijesne jezgre naselja, odnosno oni dijelovi koji su nastali kao urbane ili ruralne cjeline uz samu morsku površinu.~~
- ~~– Odrediti zaštitni obalni pojas na kopijama katastarskih operata i izvan građevinskih područja naselja.~~
- ~~– Odrediti granice svih povijesnih jezgri naselja uz obale mora i voda (a također i drugih), posebno ih diferencirajući u odnosu prema zaštiti na zaštićene i one koje ne moraju biti pod zaštitom kako bi se ustanovile potrebe pribavljanja određenog mišljenja od strane područne ispostave Državne uprave za zaštitu kulturne baštine.~~
- ~~– Striktno poštivati sve odredbe koje će proizaći iz Pravilnika o priobalnom prostoru čitave Jadranske obale, a koji je u pripremi.~~

Ovim se planom načeljno definira potez priobalja koji je deriviran iz PPŽ-a sa načinom korištenja i principom zaštite istoga.

U krajnjem smislu ovim se planom definiraju uvjeti za uređenje i korištenje užega pojasa mora koji proističu iz Uredbe o ZOP-u i PPŽŽ-a kao utvrđene vrijednosti. To se odnosi na slijedeće :

- poštivanje zaštitnog obalnog pojasa od 100 m od obalne crte za sve ugostiteljsko-turističke sadržaje, a 25 m za kampove, u kojima se ne mogu pojaviti smještajni kapaciteti. Unutar spomenutih zaštitnih pojasa mogu se graditi sadržaji s javnim karakterom,
- poštivanje pojasa od 70 m od obalne crte za neizgrađene dijelove svih GP naselja u kojima ima više od 50 % stanova za povremeno stanovanje,
- poštivanje PPŽŽ-om utvrđenih lokaliteta za morske luke,
- poštivanje načina korištenja priobalnog mora u širini pojasa od 300 m.

Zaštita poljoprivrednog zemljišta

Postoji očit nesklad između poljoprivrednog zemljišta kakovog ga vodi nadležna katastarska služba i onog koje je određeno Prostornim planom, budući da su se neke poljoprivredne površine našle u područjima ili zonama drugih namjena.

Poljoprivredno zemljište zaštićeno je posebnim zakonom o poljoprivrednom zemljištu i u načelu njegovu prenamjenu u druge oblike korištenja treba izbjegavati, posebice kod kvalitetnijeg obradivog zemljišta.

Ove relativno oskudne obradive površine nameću potrebu njihove racionalne upotrebe, pa u tom smislu treba predvidjeti izmjenu strukture njihovog korištenja u korist produktivnijih poljoprivrednih kultura, kao i smanjenje neobrađenih površina i njihovo dovođenje u stanje za njihovu racionalnu potrebu.

U okviru toga optimalna upotreba poljoprivrednih površina upućuje na nužnost njihove cjelovite zaštite, a to se prvenstveno odnosi na:

- ograničavanje svake daljnje nenamjenske izgradnje na tim površinama i prioritarno rješavanje svih drugih suprotnosti između korisnika prostora, u cilju sprečavanja daljnjeg devastiranja i smanjenja znatno ograničenih obradivih površina,
- intenziviranje primjene odgovarajućih agromelioracionih mjera (odvodnja, navodnjavanje, uređenje vodotoka i sl.), te korištenje površina u skladu s odgovarajućim bonitetom zemljišta,
- ograničavanje i kontroliranje prekomjerne upotrebe zaštitnih kemijskih sredstava,
- poduzimanje daljnjih istraživačkih aktivnosti u svrhu ispitivanja kvalitete tla njegove upotrebe i zaštite u cjelini, uz neophodno utvrđivanje zona poljodjeljskog zemljišta najviših bonitetnih klasa koje se bi smjele prenamjenjivati.

Budući da su u elaboratu Prostornog plana općine granice poljoprivrednog zemljišta, zbog neodgovarajućeg mjerila zemljovida, neprimjenjive, te stoga što pojam poljoprivrednog zemljišta nije jasan, a u praksi dolazi do velikih problema, smjernice za zaštitu i određivanje poljoprivrednog zemljišta bile bi prvenstveno:

- utvrditi na kopijama katastarskih operata stvarna razgraničenja poljoprivrednog zemljišta od građevinskih područja, šumskog zemljišta i zemljišta ostalih namjena.
- utvrditi koja se zemljišta unutar obalnog zaštitnog pojasa, unutar građevinskih područja i zona određenih za druge namjene koriste u poljodjeljske svrhe i ukoliko je potrebno, zaštititi ih.
- odrediti prostorno-planskom dokumentacijom koja se izgradnja ne smije, a koja smije dozvoliti unutar poljoprivrednog zemljišta

Tablica 6. Obradive površine (polja) na području općine Ražanac

Katastarska općina (cijela ili dio)	Ukupna površina (ha)	Obradivo polje zvano (naziv, potez, bunari, zaseok)	Obradive površine (ha)	opaska
RAŽANAC (cijela)	4.232	Rtina (Vranković, Stošić) (10+10)	20	
		Gradina-Brači	15	
		Plemičko, Brusi, Valjenice	255	
		Rupe, Šibenik, Grljevac, Stublinsko	240	
		Polje Jovići	245	
		Ukupno	775	
RADOVIN (cijela)	2.748	Ljubač (10+100+110)	220	
		Ljubački stanovi (40+20+35)	95	
		Krneza-Matak-Čolak-Podvršje	300	
		Rudela, Vigan, Dokoza, Bolonja	210	
		Radovinsko polje (70+80)	150	
		Ukupno	975	

SVEUKUPNA POVRŠINA	6.980
UKUPNE OBRADIVE POVRŠINE	1.750

Od ukupnih poljoprivrednih površina općine Ražanac (6.980 ha), na obradive površine otpada 1.750 ha (tab.24)

Voćarstvo i maslinarstvo : Voćarska proizvodnja nije razvijena i nema veće mogućnosti daljnjeg razvoja. Veliki ograničavajući čimbenik je bura s " posolicom", koja u pojedinim godinama zahvaća veliki dio ovog područja i uzrokuje velike štete. Na pojedinom zaštićenim lokacijama uzgaja se maslina u manjoj mjeri. Raniji veći problemi odvodnje u ovoj općini riješeni su izgradnjom kanala od Stublinskog polja do Plemičkog polja, odnosno do mora, a radi se i na kanalu Krnezi.

Vinogradarstvo : Određena područja općine Ražanac predstavljaju vrlo dobre vinogradarske terene. To su lokacije Plemići – Brusi – Valjenica, zatim Jovići i Velinac – Rupe – Grljevci u k.o. Ražanac, veliki dio polja (oko 80%) Ljubač i Ljubački Stanovi , te Krneza, Rudela – Vigan i Radovinsko polje (oko 40 %) u k.o. Radovin. Ovo područje je izloženo jakim vjetrovima (buri), a posolica je u ožujku i travnju česta pojava, pa kod odabira sorata treba voditi računa da se da prioritet sortama sa kasnim tjeranjem i onima koje imaju čvrste mladice, otporne i na jače vjetrove (Plavina, Gegić i dr.). Područje je isključivo za proizvodnju vinskog grožđa , dok za stolno ne postoje uvjeti.

Vinarstvo. Kao što je već rečeno vinograderski položaji na južnim padinama brijega, od Rtine do Jovića, zatim prisojne padine u Ljubču ispod Stojića, vinogradi ispod Matakovog briga , te vinogradi u Krnezi i Radovinu predstavljaju najbolje vinogradarsko područje u Ravnim kotarima. Nažalost, veliki dio tih vinograda je zapušten i puno je vinogradarskih parcela ostalo prazno.

Ovo područje u pogledu proizvodnje grožđa i vina predstavlja potencijal, kojem treba posvetiti dužnu pažnju, a i po pitanju sortimenta, edukacije u preradi grožđa kao i izgradnji značajnije vinarije

Povrcarstvo. Mogućnost ljetne proizvodnje povrća je limitirana vrlo ograničenim izvorima vode za navodnjavanje, osim u malim oazama Ljubačkih Stanova, Krneze i Radovinskog polja. Zimska proizvodnja povrća je također ograničena posolicom. Od proljetnih kultura mogu se s uspjehom uzgajati rani krumpir i crveni luk, a od ljetnih lubenica i dinja. Druge povrtne kulture uzgajaju se u pravilu u malim količinama za vlastite potrebe domaćinstava.

Stočarstvo. Smatramo da prirodni potencijali (livade i ekstenzivni pašnjaci) omogućavaju da se današnja proizvodnja od oko 2.500 ovaca i oko 100 krava podvostruči.

Prevladavaju niske i djelom degradirane šume, dok kvalitetnije šume (pretežno borove, bukove, i manjim dijelom crnikine i hrastove) ima u vrlo malim količinama i nalaze se pretežno na potezu Podvršja od Ljubča do južne granice Općine, te djelovi prostora južno od Krneze i Radovina.

Zaštita obalnog područja mora

Unutar zaštitnog obalnog pojasa (ZOP) se ne može planirati gradnja, niti se može graditi pojedinačna ili više građevina namijenjenih za:

- istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina, osim morske soli,
- iskorištavanje snage vjetera za električnu energiju,
- skladištenje, obradu i odlaganje otpada, osim ako to zahtijevaju prirodni uvjeti i konfiguracija terena,
- vlastite gospodarske potrebe (spremište za alat, strojeve, poljoprivrednu opremu i sl.) izvan građevinskog područja, osim za prijavljeno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo i pružanje ugostiteljskih i turističkih usluga u seljačkom domaćinstvu s veličinom parcele najmanje 3 ha (kao prizemne građevine ukupne površine do 200 m² i udaljene najmanje 300 m od obalne crte, a na otocima udaljene najmanje 100 m od obalne crte),
- privez izvan građevinskog područja,
- sidrenje, ako smještaj sidrišta nije objavljen u službenim pomorskim publikacijama,
- uzgoj plave ribe.

U smislu ove Uredbe sidrište je posebno obilježen morski akvatorij s mogućom odgovarajućom opremom za sigurno sidrenje plovila.

3.4.1. Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i prostorne cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno-povijesne cjeline)

Na području obuhvata ovog Plana nema zaštićenih područja koja proizlaze iz Zakona o zaštiti prirode (NN br. 70/2005). Međutim, Planom je definirano područje s posebnim ograničenjima u korištenju – vrijedan prirodni krajobraz (List 3. uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora u mjerilo 1:25000), u skladu s Prostornim planom Zadarske županije (SLUŽBENI GLASNIK "Zadarske županije" br.2/2001, 6/2004, 02/05 i 17/06).

Područje s posebnim ograničenjima u korištenju obuhvaća more sa podmorjem, obalni pojas, reljef kopna sa svim važnim morfološkim obilježjima, karakteristične šumske zajednice te polja sa svim strukturalnim karakteristikama poljodjelstva i prirodnim vodotocima. Dodatno, naznačene su posebne vizurne točke koje se tretiraju kao lokacije na kojima se mogu formirati vidikovci sa manjim ugostiteljskim sadržajem.

PRIKAZ ZAŠTIĆENIH CJELINA NA PROSTORU OPĆINE /STANJE I PRIJEDLOG

	opis kategorije zaštite	ukupna površina/km²	% od općinskog prostora
1	zaštićeno arheološko područje./prijedl.	6,50	0,10
2	zaštićeni krajobraz / postojeće	1,05	0,15
3	autohtoni pejzaž / prijedlog	14,00	20,00
4	poljoprivredne površine / prijedlog	19,00	27,00

	područje s posebnim ograničenjima u korištenju	ukupna površina (km²)	% od općinskog prostora
1	zaštićeno arheološko područje (prijedlog)	6,45	9,27
2	vrijedan prirodni krajobraz	24,29	34,90
3	poljoprivredne površine (prijedlog)	17,50	25,14

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav (ceste, željeznice, zračne, morske luke, javne telekomunikacije, produktovodi)

3.5.1.1. Cestovni promet

Autocesta A1, koja prolazi u neposrednom susjedstvu općine Ražanac, imat će značajnu ulogu i za sveukupni razvoj ove općine, jer najkvalitetnije povezuje primorske i kopnene dijelove Republike Hrvatske, znatno smanjujući dosadašnja vremena putovanja. Općina Ražanac ima najbliži priključak na ovu autocestu preko čvorišta "Posedarje" kod Islama Latinskog.

Na samom području općine Ražanac najvažniju prometnu ulogu i dalje će imati državna cesta D 106, koja povezuje prostor ove općine s trajektnom lukom Žigljen na otoku Pagu, te s državnom

cestom D 8 (Jadranska turistička cesta), čime ova općina ostvaruje priključak na čvorište "Posedarje" nove autoceste.

Važnu prometnu ulogu imaju i županijska cesta Ž 6007 koja izravno povezuje općinsko središte ove općine, naselje Ražanac, s pripadajućim županijskim središtem, gradom Zadrom.

Da bi se postigla optimalna sigurnost prometovanja vozila sve javne ceste na području općine Ražanac moraju se modernizirati prema važećim prometnim propisima za svaku određenu kategoriju javnih cesta. To zahtijeva redovito održavanje i pravovremenu rekonstrukciju postojeće kolničke konstrukcije, sanaciju svih kritičnih dionica, opremanje odgovarajućom prometnom signalizacijom, te izgradnju nogostupa i javne rasvjete duž svih dionica koje prolaze kroz naselja.

Za sve kategorije javnih cesta mora se osigurati i očuvati propisani zaštitni pojas ceste koji od vanjskog ruba zemljišnog pojasa sa svake strane iznosi: za državne ceste 25,0 m, za županijske ceste 15,0 m i za lokalne ceste 10,0 m.

Radi što optimalnijeg gospodarskog razvoja cjelokupnog prostora ove općine moraju se redovito održavati sve postojeće nekategorizirane ceste, svi postojeći gospodarski, protupožarni i poljski putevi i staze, a po potrebi izgraditi i novi.

Unutar svakog naselja moraju se proširiti koridori postojeće cestovne mreže, te izvršiti odgovarajuća regulacija prometa, a u cilju ostvarenja što bolje protočnosti vozila. Za potrebe pješačkog prometa moraju se izgraditi odgovarajući nogostupi.

Promet u mirovanju mora se riješiti izgradnjom garaža i odgovarajućih parkirališnih površina prema stvarnim potrebama svih postojećih i planiranih prostornih sadržaja.

Javnim autobusnim prometom moraju se povezati sva naselja na području općine Ražanac međusobno, s općinskim središtem i sa županijskim središtem.

U naseljima treba izgraditi autobusna stajališta prema Pravilniku o autobusnim stajalištima (NN 48/97).

3.5.1.2. Pomorski promet

Pomorski promet na području općine Ražanac u funkciji je razvoja nautičkog i športskog turizma duž akvatorija Ljubačkog zaljeva i Velebitskog kanala.

Pomorski promet temelji se na razvoju luke Ražanac kao veze s lukom Starigrad na suprotnoj obali Velebitskog kanala, čime se potencira razvoj turističke ponude prema NP Paklenica i obratno. Luka Ražanac inače ima status Morske luke za javni promet.

Duž obalnog područja predviđena je izgradnja i uređenje privezišta (komunalni vez), istezališta s površinama za popravak i održavanje brodica, te drugih pratećih sadržaja, a prema cjelovitom rješenju obalne površine i pripadajućeg dijela morskog akvatorija.

Morske luke i lučice

Kako je čitavo podvelebitsko područje, zbog svog geostrateškog položaja oduvijek bilo orijentirano na more, formirala su se pristaništa na za to najprikladnijim mjestima u uvalicama podno zaselaka. Na tim mjestima danas, poticajima turističkoga razvitka povećavaju i pretvaraju u veća građevinska područja. Valorizacijom naznačenih čimbenika prostorni plan općine Ražanac respektira u cijelosti tradicionalne vrijednosti nastale na ovom prostoru. U tom smislu sva postojeća pristaništa i lučice zadržavaju svoj status. Status pristaništa imaju :

TABLICVA 7. ISKAZ KORIŠTENJA OBALNOG PODRUČJA

NASELJE	BR	NAUTIČKA LUKA – LN (sve tipa privezišta LN2)	POVRŠ / ha	OBALA-dužina / m ¹ zaštitna/sport. rek. – R
JOVIĆI	1	U. Radanovica	0,50	-
RAŽANAC	1	Mjesno pristanište	8,00	-
	2	U. Draganica	10,00	-
LJUBAČ	1	Mjesno pristanište	8,00	-
	2	Drage	4,00	-
	3	Ljubačka Vala	3,00	-
RTINA	1	Miočići	6,00	-
	2	Štošići	2,70	-
	3	Vrankovići	3,50	-
	4	Miletići-Benići	3,00	-
	5	U. Vrulja	3,50	-
Ukupno :			52,20	-

NASELJE	BR	OPIS	PLANIRANI KAPACITET (broj vezova)
JOVIĆI	1	U. Radanovica – komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	25
RAŽANAC	1	Luka otvorena za javni promet – lokalnog značaja (razvrsta putnička luka) (JP) uključujući i komunalni vez (K), nautički vez u tranzitu, vez ribarskih i turističkih brodova u tranzitu (<i>postojeća luka</i>)	do 200
LJUBAČ	1	U. Trapoline – privez (P), turistička luka	100
	2	Mjesna luka – (<i>Ljubačka vala</i>) – Luka otvorena za javni promet (JP) uključujući i komunalni vez (K), nautički vez u tranzitu, vez ribarskih i turističkih brodova u tranzitu. <i>postojeća luka</i>	do 200
	3	Ljubački stanovi – komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	50
RTINA	1	U. Draganica – privez (P) - turistička luka	50
	2	Miletića porat – komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	10
	3	Miletići – komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	10
	4	Beniči – komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	10
	5	Vrankovići – komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	25
	6	Stošići – komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	10
	7	Tabari - komunalni vez (K) <i>postojeća luka za potrebe stanovnika</i>	10
	8	Uv. Plemići - Luka otvorena za javni promet (JP) uključujući i komunalni vez (K), nautički vez u tranzitu, vez ribarskih i turističkih brodova u tranzitu. <i>postojeća luka</i>	do 200
	9	Rt Jumovica - alternativno trajekt. pristanište (JP) <i>postojeće pristanište</i>	-
Ukupno :			750

U sklopu izrade detaljnih planova uređenja gravitirajućih građevinskih područja treba definirati i način uređenja tih lučica. To pretpostavlja utvrđivanje vrste i broja vezova, uređaja i opreme lučice, te način izvođenja objekata infrastrukture i substrukture.

Pomorski promet na području općine Ražanac u funkciji je razvoja nautičkog i športskog turizma duž akvatorija Velebitskog kanala.

Pomorski promet temelji se na razvoju luke Ražanac kao veze s lukom Starigrad na suprotnoj strani obale Velebitskog kanala.

Duž obalnog područja predviđena je izgradnja i uređenje privezišta, istezališta s površinama za popravak i održavanje brodica, te drugih pratećih sadržaja, a prema cjelovitom rješenju obalne površine i pripadajućeg dijela morskog akvatorija.

3.5.1.4. Telekomunikacije

Budući nisu ostvareni preduvjeti za kvalitetno telekomunikacijsko povezivanje, jer su komutacije povezane RR sustavima prijenosa, kao i sustavima prijenosa preko mrežnih TK kabela, potrebno je planirati kvalitetno povezivanje preko svjetlovodnih kabela.

Trasu svjetlovodnog kabela planirati od Slivnice Donje, preko Jovića do Ražanca i Ljupča. Od ove glavne trase predvidjeti ogranke za Radovin, Rtinu i Krnezu.

Ovim se osigurava i veliki kapacitet spojnih veza, što je osobito važno za buduće zahtjeve korisnika telekomunikacijskih usluga. Te usluge će biti dostupne uvođenjem širokopojasne mreže (BISDN) čije brzine prijenosa će biti i preko 622 Mbit/s, a za te brzine prijenosa kao medij će se moći koristiti samo svjetlovodni kabeli.

TK mreže u Krnezi i Ljupču, koje rade preko zračnih TK kabela, treba zamjeniti sa podzemnim kabelima.

Telekomunikacijske mreže treba izgraditi tako da svakom domaćinstvu omogući kvalitetno korištenje usluga telefonije s lakim uvođenjem novih usluga.

Lokalne komutacije, odnosno telefonske centrale postoje u: Ražancu, Rtini, Radovinu, Jovićima, Ljupču i Krnezi. Komutacije su udaljeni pretplatnički sustavi RSS komutacijskog sustava AXE10,

proizvodnje Ericsson – Nikola Tesla. One udovoljavaju suvremenim telekomunikacijskim zahtjevima i imaju mogućnost, po potrebi, lakog proširenja na veće kapacitete.

Te komutacije su povezane na nadređenu komutaciju AXE10 u Zadru, digitalnim sustavima prijenosa, različitog tipa. Komutacija u Ljupču povezana je na Zadar RR (radio-relejni) sustavom prijenosa preko RR postaje Sv.Mihovil na Ugljanu. Komutacije u Rtini i Ražancu su preko TK mrežnog kabela i RR postaje Ljubač povezane na Zadar. Komutacija Krneza je RR sustavom prijenosa povezana sa RR postajom Ljubač, te tako i sa Zadrom. Komutacija Jovići je RR sustavom prijenosa povezana preko RR postaje Sv.Mihovil povezana sa Zadrom. Komutacija Radovin je preko mrežnog kabela povezana sa RR postajom Jovići, te dalje prema Zadru.

Svaka od šest navedenih komutacija ima izgrađenu pripadajuću mjesnu TK mrežu na koju su povezani telefonski pretplatnici.

TK mreža Ražanac je izgrađena 1997.g. podzemna je i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Rtina je izgrađena 1998.g. podzemna je i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Radovin je izgrađena 1999.g. podzemna je i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Jovići je izgrađena 1991.g. i podzemna je.

TK mreža Ljubač je izgrađena 1991.g. uglavnom je podzemna i dostatnog kapaciteta za sadašnje i buduće potrebe.

TK mreža Krneza je izgrađena 2000.g. kombinacija podzemne i zračne mreže.

U segmentu pokretnih komunikacija područje općine Ražanac je zadovoljavajuće pokriveno signalima sustavima pokretnih komunikacija. Pokrivenost signalom je prvenstveno omogućena baznom postajom na brdu Stojići, te u manjoj mjeri baznim postajama koje se nalaze izvan područja Općine.

3.5.2. Elektroenergetski sustav

Za nove elektroenergetske izvore, moguće je nedvojbeno konstatirati, njihovu razvojnu potrebu kako na nivou cijele države tako i na nivou županije. To prizlazi iz usporednih podataka o potrošnji električne energije po stanovniku koji su u 1996. godini registrirani, oko 1800 kWh/st., za Splitsku županiju oko 2450 kWh/st., za regiju Dalmacije oko 2150 kWh/st., za Hrvatsku oko 2430 kWh/st., dočim je ista proizvodnja u Poljskoj, Španjolskoj, Rumunjskoj, Grčkoj i Bugarskoj skoro za 50% veća, u Švicarskoj, Njemačkoj, Danskoj, Japanu otprilike za 150% veća, a u SAD za 550% veća. U Albaniji je ona za oko 100% manja nego u Hrvatskoj. Za preferiranu proizvodnju električne energije u hidrocentralama, na području naše županije više ne postoje značajni potencijali. Zato je potrebno svakako planirati izgradnju i drugih mogućih izvora energije kako za proizvodnju električne energije tako i za ostale energetske potrebe. Istovremeno postojeće resurse treba racionalno koristiti što svakako znači smanjivanje gubitaka odnosno smanjivanje emisije energije u zrak, vodu i tlo, a također što više uvoditi u korištenje male alternativne izvore.

Od prihvatljivih resursa za buduće elektroenergetske izvore razmatraju se termo izvori na plin. Na području županije djelomično su izvršena istraživanja nekoliko lokaliteta za gradnju takvih vrste objekata. U odabiru pogodnosti za gradnju pojedine vrste objekata prioritet treba dati plinskim postrojenjima, stoga što je tada moguće rješavati energetiku i plinifikacijom. Takovi objekti i kao elektroenergetski mogu i trebaju biti što bliže većim potrošačkim centrima, pošto je tada moguće dobro iskoristiti i inače otpadnu energiju u procesu elektrane. Za razliku od plinskih postrojenja, termoelektrane na ugljen trebaju biti što dalje od potrošačkih centara i pored najstrožih ekoloških zahtjeva u rješavanju.

Općina Ražanac opskrbljuje se električnom energijom u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije i to na način da je područje priključeno na podzemni 10(20)kV kabel iz TS 110kV NIN. Osim ovog napajanja postoji još i zračni dalekovod 10kV koji je sada u rezervi, a napaja se iz NINA. Rasplet visoki napon u općini Ražanac izveden je zračnim dalekovodom na drvenim stupovima 10(20)kV.

U razvoju elektroenergetskih vodova moraju se gdje je to moguće postojeći dalekovodi, koji često ostaju bez napona zbog posolice i bure zamijeniti sa podzemnim kabelom 20kV, radi veće pogonske sigurnosti i većeg kapaciteta prijenosa električne energije.

3.5.3. Vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja)

3.5.3.1. Vodoopskrba

Pri izradi prikaza rješenja postojeće i planirane vodoopskrbe na području općine Ražanac u ovom Prostornom planu uređenja korištena je sljedeća projektna dokumentacija:

- "Vodoopskrba sjevernog dijela općine Zadar - gravitacijski vod Radovin-Škripača" - glavni projekt, izrađen svibnja 1996. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Vodosprema Ražanac" - izvedbeni projekt, izrađen veljače 1996. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Vodoopskrba naselja Jovići, Radovin, Donja Slivnica i okolni zaseoci" - idejno rješenje V1-6395, izrađeno studenog 1999. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Vodoopskrba naselja Ljubački Stanovi i Ljubač" - glavni projekt V1-6397/2, izrađen studenog 2000. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Vodoopskrba naselja Krneza i Mataci" - glavni projekt V1-6397/4, izrađen siječnja 2001. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Vodoopskrba zaseoka Čolaci" - glavni projekt V1-6397/3, izrađen studenog 2000. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Vodoopskrba naselja Škulići, Rudići i Garići" - glavni projekt V1-6396, izrađen veljače 2000. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Vodoopskrba naselja Jordani i Stojići" - izvedbeni projekt V1-6397/1, izrađen studenog 2000. godine od "IPZ" d.d. iz Zagreba,
- "Glavni cijevni vod kroz naselje Rtina" - izvedbeni projekt T.D. 037/93, izrađen od "Hidroprojekt" iz Zadra.
- "Cjevovod Rtina" - izvedbeni projekt TD 172, izrađen svibnja 2000. godine od "D&Z" d.o.o. iz Zadra.

Budući da je na području općine Ražanac izgrađen glavni magistralni cjevovod, a na potezu: okno Grabovac (spoj na regionalni cjevovod)-Radovin-Ražanac, tzv. "sjeverni pravac", te vodospremnicu "Škripača" i "Ražanac" (zapremine $V=1000$ m³) stvoreni su osnovni preduvjeti za konačno kvalitetno i trajno rješenje vodoopskrbe svih naselja, postojećih i planiranih gospodarskih sadržaja na području ove općine.

Ipak, iz razloga što još nisu izgrađeni dovodni opskrbeni cjevovodi, mjesne vodovodne mreže i prateće vodne građevine (lokalni vodospremnicu, crpne postaje i hidroforske postaje), vodoopskrba na području ove općine još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou.

Za većinu ovih građevina izrađena je odgovarajuća projektna dokumentacija, a za neke su u tijeku i pripremne radnje u svezi s početkom izgradnje.

Vodoopskrba na području općine Ražanac mora se rješavati u etapama, tako da svaka etapa predstavlja zasebnu zaokruženu cjelinu, koja će se u potpunosti uklopiti u prihvaćeno konačno tehničko rješenje.

Za rješenje vodoopskrbe naselja: Ljubač, Ljubački Stanovi, Krneza i Mataci mora se izgraditi zaseban vodoopskrbeni sustav, koji se veže na postojeći vodospremnik "Škripača", zapremine $V=1000$ m³. Sastavni dijelovi ovog sustava su: zajednički glavni cjevovod $L=930,0$ m, ogranak za naselja: Krneza i Mataci, ogranak za naselja: Ljubač i Ljubački Stanovi, te mjesna vodovodna mreža ovih naselja. Na oba ogranka moraju se ugraditi reducir ventili kako bi se osigurali maksimalni hidrostatski tlakovi u dopuštenim granicama za područje ovih naselja.

Vodoopskrba mjesta Čolaci riješit će se preko ogranka koji se direktno priključuje na glavni postojeći spojni cjevovod Radovin-vodospremnik "Škripača".

U oknu ogranka prema Čolacima postaviti će se reducir ventil kako bi se reducirao tlak na ogranku s regionalnog vodovoda u oknu Grabovac.

Za rješenje vodoopskrbe dijelova naselja Podvršje: Jordani i Stojići u prvoj etapi treba izgraditi ogranak koji će se spojiti na već izgrađeni opskrbeni cjevovod za mjesta: Mataci, Miletići i Rukavine i koji je već spojen direktno na magistralni cjevovod sjevernog pravca. U konačnosti kad potrošnja poraste toliko da u ovom ogranku neće biti dovoljno tlaka izgradit će se vodospremnik "Podvršje", zapremine $V=200$ m³ i pripadajuća procrpna postaja "Podvršje". Preko ove crpne postaje prepumpavat će se u ovaj vodospremnik maksimalna dnevna količina vode za mjesta: Mataci, Miletići, Rukavine, Jordane i Stojiće.

Izgradnjom vodospremnik "Ražanac" stvoreni su uvjeti i za kvalitetno rješenje vodoopskrbe svih naselja, koja se nalaze u blizini ovog vodospremnik, a uz državnu cestu D 106, (Škulići, Rudići, Garići i Rtina).

Zbog visinskih kota terena za redovnu vodoopskrbu naselja: Škulići, Rudići i Garići mora se izgraditi poseban ogranak s odgovarajućom hidroforskom postajom. Hidroforska postaja predviđena je u zasunskoj komori vodospremnik "Ražanac".

Da bi se otklonili postojeći problemi u vodoopskrbi naselja Rtina, koji su posljedice nedovoljne izdašnosti lokalnih izvorišta ("Gradina" i "Mramor"), i trajno kvalitetno riješila vodoopskrba ovog naselja treba izgraditi glavni opskrbeni cjevovod. Ovaj cjevovod $\varnothing$ 200 mm, dužine cca 3,2 km, treba izgraditi duž sjeverne strane koridora državne ceste D 106, od vodospremnika "Ražanac" do spoja na već izgrađenu dionicu glavnog cjevovoda kroz naselje Rtina, u zaseoku Ševerdići.

Na novi cjevovod prema naselju Rtina treba izvršiti i privremeni spoj postojećeg tlačnog cjevovoda za naselje Ražanac, čime će se ostvariti spajanje ovog naselja na regionalni vodoopskrbeni sustav i riješiti problem vodoopskrbe za sljedećih cca 10 godina. U konačnosti i za naselje Ražanac treba izgraditi novi glavni opskrbeni cjevovod iz vodospremnika "Ražanac".

Za rješenje vodoopskrbe dijela općine Ražanac, koji obuhvaća naselja: Jovići, Radovin, Donja Slivnica i okolne zaseoke: Rudarići, Miočići, Dokozići, Bolonjići, Dundovići, Beretini, Marasovići, Bistrići, Paići, Barići, Przići, Burelići i Zekići, mora se izgraditi zaseban vodoopskrbeni sustav, a prema prihvaćenoj varijanti iz posebnog idejnog rješenja.

Ovaj vodoopskrbeni sustav priključuje se na već izgrađeni magistralni cjevovod, "sjeverni pravac", koji vodi od spoja s regionalnim cjevovodom Zrmanja-Zadar prema račvi od koje se posebno odvajaju cjevovodi prema vodospremniku "Škripača", odnosno vodospremniku "Ražanac". Osim glavnih dovodnih cjevovoda i mjesnih vodovodnih mreža moraju se izgraditi sljedeće prateće vodne građevine: crpna postaja "Radovin", vodospremnik "Jovići" zapremine $V=250$ m³, hidroforska postaja "Bistrići" i hidroforska postaja "Rudarići".

Ovaj vodoopskrbeni sustav podijeljen je na dva podsustava.

Preko prvog većeg podsustava rješava se vodoopskrba najvećeg broja navedenih naselja i zaseoka. Preko crpne postaje "Radovin" voda se dovodi do vodospremnika "Jovići", zapremine $V=250$ m³, iz kojeg se distribuira prema potrošačima. Za jugoistočne dijelove ovog podsustava, koji pokriva naselja: Bistriće i Paiće, treba, zbog viših kota terena, izgraditi hidroforsku postaju "Bistrići".

Preko drugog manjeg podsustava, a koji su priključuje na magistralni cjevovod koji vodi od račve prema vodospremniku "Ražanac", rješava se vodoopskrba zaseoka: Rudarići, Miočići, Bolonjići i Dokozići. Zbog viših kota terena mora se izgraditi hidroforska postaja "Rudarići".

Rješenje s dvije hidroforske postaje je konačno rješenje za ovo područje općine Ražanac.

U prvoj etapi, zbog manje potrošnje nije nužna izgradnja hidroforskih postaja, jer će u najvećem dijelu dana hidrostatski pritisak biti dovoljan da zadovolji požarni pritisak.

Za sva postojeća izvorišta na području općine Ražanac, a koja imaju lokalno značenje, utvrđene su zone sanitarne zaštite kako bi se voda ovih izvorišta i dalje mogla koristiti za napajanje stoke, te za piće u izvanrednim situacijama. Sukladno važećoj zakonskoj regulativi Općina je dužna donijeti adekvatnu Odluku o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvora vode za piće, a radi zaštite od onečišćavanja podzemne i izvorske vode na cjelokupnom području općine Ražanac.

Prema elaboratu "Hidrogeološki istražni radovi za prijedlog zona sanitarne zaštite crpilišta Zadarskog vodovoda", izrađenog od Instituta za geološka istraživanja iz Zagreba 1994. godine, jugozapadno rubno područje općine Ražanac ulazi u sastav slivnog područja Bokanjac – Poličnik. Veći dio je III zona sanitarne zaštite koja obuhvaća periferni dio sliva. Manji dio je II zona sanitarne zaštite koja obuhvaća blisko zaleđe crpilišta Golubinka.

Zaštitne mjere na ovom području treba provoditi prema odredbama iz Odluke o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvora vode za piće, objavljene u Službenom glasniku Zadarske županije, br. 3/98, a radi zaštite od onečišćavanja podzemne i izvorske vode pripadajućeg slivnog područja Bokanjac – Poličnik.

3.5.3.2. Odvodnja

~~Za dio Zadarske županije, kojem pripada prostor općine Ražanac, još uvijek nije izrađeno adekvatno koncepcijsko rješenje sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda.~~

~~Kako je more u pravilu krajnji prijamnik svih otpadnih voda, iznalaženje najpovoljnijeg rješenja u svezi s dispozicijom otpadnih voda s područja općine Ražanac bit će prvenstveno usmjereno na okolni morski akvatorij Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva.~~

~~Da bi se osiguralo neograničeno korištenje obalnog mora pripadajućeg morskog akvatorija, a prema planiranoj namjeni, treba provesti kvalitetnu zaštitu istog od svakog oblika zagađivanja, naročito od otpadnih voda iz naselja.~~

~~Ako se nastavi sa sadašnjim načinom upravljanja otpadnim vodama na ovom području nastat će nepoželjne promjene u okolišu, koje će značajno utjecati na: pogoršanje kvalitete površinskih voda, prvenstveno mora, povećanje opasnosti za ljudsko zdravlje, smanjenje vrijednosti~~

građevnog zemljišta, gubitak prihoda od turizma uslijed smanjenja broja posjetilaca zbog sniženja kvalitete vode i kupališnih prostora, te smanjenje prihoda od ribarstva.

Porastom broja žitelja i planiranim razvojem turizma još više će se povećati opasnost od štetnih posljedica za sve vitalne elemente prirodne okoline, naročito za morski akvatorij i biološke zajednice u njemu.

Da bi se izbjegli neželjeni utjecaji na prirodnu ravnotežu postojećeg vodnog ekosustava na području općine Ražanac, a obzirom na prirodno-geografske karakteristike, veličinu naselja, gospodarski razvoj i osobine prijamnika, u ovom prostornom planu predlaže se etapno rješavanje problema sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda izgradnjom više zasebnih sustava odvodnje s adekvatnim uređajem za pročišćavanje i pripadajućim ispustom u more ili u okolni teren, a prema sljedećem prostornom rasporedu:

- za naselja orijentirana prema Velebitskom kanalu, (Ražanac, Jovići, Rtina), jedan razdjelni sustav odvodnje sa zajedničkim uređajem za pročišćavanje otpadnih voda i pripadajućim podmorskim ispustom u akvatorij Velebitskog kanala,
- za naselja smještena duž Ljubačkog zaljeva, (Ljubački Stanovi, Ljubač, Rtina), jedan razdjelni sustav odvodnje sa zajedničkim uređajem za pročišćavanje otpadnih voda i pripadajućim podmorskim ispustom u dio akvatorija Ljubačkog zaljeva s odgovarajućim dubinama,
- za naselja smještena u središnjem dijelu ove općine, (Krneza, Radovin), jedan ili više zasebnih razdjelnih sustava odvodnje, s adekvatnim uređajima za pročišćavanje i pripadajućim ispustom u okolni teren.

Prije odabira konačne lokacije za svaki uređaj s adekvatnom stupnjom pročišćavanja otpadnih voda i pripadajućim ispustom u more ili okolni teren, moraju se prethodno izvršiti detaljni oceanografski, odnosno hidrogeološki istražni radovi. U koncepcijskom rješenju odvodnje i dispozicije otpadnih voda mora se razraditi etapna izgradnja svakog sustava odvodnje.

Međutim u sadašnjem trenutku, kad još u potpunosti nije riješena redovita i kvalitetna vodoopskrba svih naselja, a obzirom na broj stanovnika, planirani razvoj naselja i naročito zbog ekonomskih razloga, teško je predvidjeti skoriju realizaciju javnih sustava odvodnje na području općine Ražanac.

Stoga se za sada sve urbane (fekalne) otpadne vode moraju sakupljati u kvalitetno izgrađenim tipskim kućnim uređajima za pročišćavanje, uglavnom za svaku građevinu pojedinačno. Najjednostavnije tipsko rješenje je primjena septičkih jama koje moraju biti izgrađene kao potpuno vodonepropusne građevine, bez ispusta i prelijeva. Nad njihovom izgradnjom i održavanjem mora se vršiti stroga kontrola, a prazniti se moraju autocisternama isključivo na deponiju određenu od strane nadležnih sanitarnih službi.

Alternativno rješenje je i primijena manjih gotovih tipskih uređaja s aeracijom, koji moraju biti što jednostavniji za izvedbu i održavanje, sa što povoljnijim tehničkim, ekološkim i ekonomskim pokazateljima.

Otpadne tehnološke vode iz raznih proizvodnih i industrijskih pogona, koje mogu biti onečišćene uljima i kemikalijama, moraju se prije ispuštanja u septičku jamu, odnosno u buduću javnu kanalizacijsku mrežu, prethodno pročititi tako da poprime karakteristike urbanih (fekalnih) otpadnih voda. To zahtijeva da svaki specifični zagađivač otpadnih voda ima svoj vlastiti sustav za pročišćavanje, ovisno o karakteru pojedinog tehnološkog procesa.

Odvodnja oborinskih otpadnih voda na području općine Ražanac mora se rješavati na način da se sakupljaju otvorenim ili zatvorenim kanalima i odvede najkraćim putem u obalno more, najbliži vodotok ili okolni teren. Na površinama većih parkirališta, garaža, servisa, benzinskih postaja i sl., gdje je veća opasnost od izlivanja ulja i nafte, moraju se obvezatno ugraditi separatori za sakupljanje ulja i masnoća iz oborinskih voda.

Zaštita voda na prostoru općine Ražanac mora se provoditi prema odredbama iz Državnog plana za zaštitu voda (NN 8/99).

Za područje općine Ražanac još uvijek nije u potpunosti izrađeno adekvatno koncepcijsko rješenje sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda. Nisu izvršeni ni odgovarajući oceanografski istražni radovi pripadajućeg dijela morskog akvatorija Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva, a kako bi se utvrdilo tzv. "nulto stanje" ovih prijamnika najvećeg dijela otpadnih voda s ovog dijela područja Zadarske županije.

Da bi se osigurao planirani društveni i gospodarski razvoj, te izbjegli neželjeni utjecaji na prirodnu ravnotežu postojećeg vodnog ekosustava, na cjelokupnom području općine Ražanac treba provesti kvalitetnu zaštitu cjelokupnog okoliša od svakog oblika zagađivanja, naročito od otpadnih voda iz naselja.

U protivnom, ako se nastavi sa sadašnjim načinom upravljanja otpadnim vodama na ovom području, nastat će nepoželjne promjene u okolišu koje će značajno utjecati na: pogoršanje

kvalitete površinskih voda, prvenstveno mora, povećanje opasnosti za ljudsko zdravlje, smanjenje vrijednosti građevnog zemljišta, gubitak prihoda od turizma uslijed smanjenja broja posjetilaca zbog sniženja kvalitete vode i kupališnih prostora, te smanjenje prihoda od ribarstva.

Porastom broja žitelja i planiranim razvojem turizma još više će se povećati opasnost od štetnih posljedica za sve vitalne elemente prirodne okoline, naročito za morski akvatorij i biološke zajednice u njemu.

Stoga je na području općine Ražanac potrebno što prije u potpunosti definirati adekvatno konceptijsko rješenje sakupljanja, pročišćavanja i dispozicije otpadnih voda.

Osnovne smjernice u svezi s rješenjem problematika odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području općine Ražanac definirane su u "Studiji zaštite voda na području Zadarske županije" (izrađene od "Hidroprojekt-ing" projektiranje d.o.o. iz Zagreba i "Hidroing" za projektiranje i inženjering d.o.o. iz Osijeka, 2005. godine). Za cjelokupno područje općine Ražanac predviđa se formiranje više zasebnih sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, uz primjenu tzv. razdjelnog tipa odvodnje. To su:

- sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Ražanac koji obuhvaća naselja: Ražanac i Rtina, kapaciteta 6810 ES, iz kojeg će se adekvatno pročišćene otpadne vode ispuštati podmorskim ispustom u akvatorij Velebitskog kanala,
- sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Ljubač obuhvaća naselja: Ljubač i Ljubački Stanovi, kapaciteta 4270 ES, iz kojeg će se adekvatno pročišćene otpadne vode ispuštati podmorskim ispustom u dio akvatorija Ljubačkog zaljeva s odgovarajućim dubinama,
- sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Jovići koji obuhvaća istoimeno naselje, kapaciteta 1270 ES, iz kojeg će se pročišćene otpadne vode ispuštati u podzemlje, ili koristiti u poljoprivredne svrhe,
- sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Krneza koji obuhvaća istoimeno naselje, kapaciteta 275 ES, iz kojeg će se pročišćene otpadne vode ispuštati u podzemlje, ili koristiti u poljoprivredne svrhe,
- sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Radovin koji obuhvaća istoimeno naselje, kapaciteta 860 ES, iz kojeg će se pročišćene otpadne vode ispuštati u podzemlje, ili koristiti u poljoprivredne svrhe.

Kod svih ovih sustava planira se izgradnja kanalizacijske mreže kojom se uglavnom sakupljaju urbane (sanitarno-potrošne) otpadne vode iz naselja i turističkih zona. Oborinska kanalizacija izgrađivala bi se samo iznimno i prema stvarnim potrebama.

Tehnička rješenja pojedinih sustava odvodnje zasnivaju se na primjeni gravitacijskog pogona u kanalizacijskoj mreži u kombinaciji s povremenim tlačnim transportom, sve do lokacije uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

Prijedlog rješenja iz "Studije zaštite voda na području Zadarske županije" ugrađeno je u novi Prostorni plan Zadarske županije – izmjene i dopune. Prema istom izrađeno je i idejno rješenje "Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda Ražanac-Rtina" ("Hidroprojekt-ing" projektiranje d.o.o. iz Zagreba, 2007. godine).

Radi potvrde predloženog rješenja predviđenih mogućih sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na cjelokupnom području općine Ražanac treba što prije izraditi odgovarajuću projektnu dokumentaciju (idejni projekti, glavni projekti) kako bi se točno utvrdile konačne lokacije uređaja za pročišćavanje s pripadajućim ispustima i crpnim postajama, te definirala etapna izgradnja svakog pojedinog sustava odvodnje.

Prethodno se moraju izvršiti detaljni oceanografski istražni radovi pripadajućeg dijela morskog akvatorija Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva, odnosno hidrogeološki istražni radovi svih potencijalnih lokacija za ispuštanje u podzemlje radi što točnije procjene učinka pripadajućeg ispusta na konačni prijamnik adekvatno pročišćenih otpadnih voda.

U projektnoj dokumentaciji moraju se zadovoljiti uvjeti nadležnih državnih tijela, posebno vezano za prijedlog ispuštanja pročišćenih otpadnih voda iz pojedinih manjih uređaja za pročišćavanje u podzemlje, na području krša.

Sve turističke zone, gospodarske zone i dr. koje su danas neizgrađene moraju se detaljno definirati izradom odgovarajuće prostorno-planerske dokumentacije kako bi se mogla planirati odgovarajuća kanalizacijska mreža i definirati priključak na javni sustav odvodnje.

Industrijski (gospodarski) pogoni na ovom području moraju svoje otpadne tehnološke vode obvezatno adekvatno pročistiti prije priključenja na planirani javni sustav odvodnje, kako bi iste poprimile karakteristike urbanih (sanitarno-potrošnih) otpadnih voda. To zahtijeva da svaki specifični zagađivač otpadnih voda ima svoj vlastiti sustav za pročišćavanje, ovisno o karakteru pojedinog tehnološkog procesa.

Nakon odabira i prihvaćanja najoptimalnije varijante budućih sustava odvodnje na području općine

Ražanac treba što prije započeti s realizacijom pojedinih etapa kao funkcionalno zaokruženih cjelina.

Do izgradnje javnih sustava odvodnje na području općine Ražanac sve građevine kapaciteta do 10 ES moraju sakupljanje i dispoziciju svojih urbanih (sanitarно-potrošnih) otpadnih voda rješavati sakupljanjem u vlastitim vodonepropusnim trokomornim sabirnim jamama. Svaka sabirna jama mora biti: izgrađena kao potpuno vodonepropusna građevina, locirana izvan zaštitnog pojasa prometnice, udaljena od susjedne građevinske čestice minimalno 3,0 m i mora imati kolni pristup za vozilo radi čišćenja.

Građevine kapaciteta preko 10 ES moraju sakupljanje i dispoziciju svojih urbanih (sanitarно-potrošnih) otpadnih voda rješavati preko gotovih manjih tipskih uređaja za biološko pročišćavanje i to za svaku građevinu zasebno.

Odvodnja oborinskih otpadnih voda na području općine Ražanac mora se rješavati na način da se sakupljaju površinski, ili sustavom otvorenih i zatvorenih kanala, te ispuštaju raspršeno direktno u okolni teren ili odvođe najkraćim putem u obalno more ili najbliži vodotok.

Na površinama većih parkirališta (preko 10 parkirališnih mjesta), garaža, servisa, benzinskih postaja i sl., gdje je veća opasnost od izlivanja ulja i nafte, moraju se obvezatno ugraditi separatori za sakupljanje ulja i masnoća iz oborinskih voda prije njihovog ispuštanja preko upojnih bunara u okolni teren.

Zaštita voda na prostoru općine Ražanac mora se provoditi prema odredbama iz Državnog plana za zaštitu voda (NN 8/99).

3.5.3.3. Uređenje vodotoka i voda

Središnjim područjem općine Ražanac, u smjeru jugoistok-sjeverozapad, protječu:

- vodotok Krneza sa svojim pritocima: Pritok 1, Pritok 11, Pritok 111, Pritok 2, Zvirača i Bojana,
- vodotok Ražanačka jaruga.

Ukupno slivno područje vodotoka Krneza ima površinu od 20,4 km². Svi vodeni tokovi koji se javljaju u vodotoku Krnezi i njegovim pritocima su bujičnog karaktera. Za potrebu regulacije ovog vodotoka i njegovih pritoka izrađen je 1998. godine izvedbeni projekt "Regulacija potoka Krneza", od "IPZ"-a d.d. iz Zagreba. Prema istom predviđena je regulacija vodotoka Krneza u dužini od 7289,11 m, te njegovih pritoka u dužini od 4939,23 m. Do sada je izvršena regulacija ovog vodotoka u dužini cca 5 km.

Vodotok Ražanačka jaruga protječe sredinom Ražanačkog polja, paralelno s državnom cestom D 106. Između dva svjetska rata izvršena je regulacija donjeg i srednjeg dijela korita izgradnjom 13 stepenica i pregrada, čime je postignut uravnoteženi pad korita, te formirano korito s dovoljnim proticajnim profilom.

Zbog erozije obala i dna korita, uslijed neodržavanja korita, izrađen je 1991. godine izvedbeni projekt "Uređenje Ražanačke jaruge u Ražancu", od Vodoprivredne radne organizacije za vodno područje dalmatinskih slivova, OOUR "Projekt"-Split. Prema istom na cijeloj dužini ovog vodotoka od 7245 m izvršena je regulacija zemljanog korita. Regulacija donjeg i srednjeg dijela izvršena je tako da su poštivane već izrađene pregrade i stepenice. U gornjem dijelu izgrađeno je pet novih stepenica.

Vodotok Krneza i vodotok Ražanačka jaruga, koji prihvaćaju oborinske vode s okolnog gravitirajućeg slivnog područja, ulijevaju se u obalno more Ljubačkog zaljeva.

Dio godine svi vodotoci na području općine Ražanac presuše, tj. imaju karakteristike povremenih vodotoka.

Duž koridora svih vodotoka na području općine Ražanac izgradnja i uređenje zemljišta mora se izvoditi na način da se ne ugroze vodotoci i ne smanji njegova propusna moć, a u skladu s vodopravnim uvjetima i vodopravnom suglasnosti.

Izgradnjom ogradnih i potpornih zidova, odnosno izvođenjem drugih radova ne smije se smanjiti propusnu moć vodotoka ili na drugi način ugroziti vodotok ili područje uz vodotok.

Pri određivanju građevinskih čestica mora se voditi računa da se osigura zaštitni pojas od najmanje 10 m od ruba protočnog korita kako bi se omogućio pristup do vodotoka radi uređenja korita i oblikovanja inundacije potrebne za maksimalni protok vode. Za svako građenje unutar ovog pojasa potrebno je ishoditi vodopravne uvjete i vodopravnu suglasnost.

3.6. Postupanje s otpadom

U domeni zbrinjavanja otpada postoji niz neriješenih problema na lokalnoj razini, ali istovremeno i

makroplanu. Ovoj se problematici, u posljednje vrijeme, nastoji posvetiti sve veća pažnja, pa je očekivati da će u budućnosti zbrinjavanje otpada biti rješavano na bolji način nego što je to bilo do sada. U prostorima koji su prvenstveno orijentirani na turizam urgentnost rješenja zbrinjavanja otpada postaje još važnijom. Općina Ražanac je zasnovala lokalitet za odlaganje komunalnoga otpada na lokaciji .....

Na razini Županije u tijeku je izrada kompleksne studije koja će definirati sve bitne parametre zbrinjavanja svih vrsta otpada na prostoru Zadarske županije, pa će se na taj način u svim prostorima sukcesivno i dugoročno rješavati odlaganje i zbrinjavanje otpada.

U domeni zbrinjavanja otpada postoji niz neriješenih problema na lokalnoj razini, ali istovremeno i makroplanu. Ovoj se problematici, u posljednje vrijeme, nastoji posvetiti sve veća pažnja, pa je za očekivati da će u budućnosti zbrinjavanje otpada biti rješavano na bolji način nego što je to bilo do sada. U prostorima koji su prvenstveno orijentirani na turizam urgentnost rješenja zbrinjavanja otpada postaje još važnijom. Općina Ražanac će sanirati divlja odlagališta otpada.

PPŽŽ-om određena je lokacija za izgradnju Županijskog (regionalnog) centra za gospodarenje otpadom za područje Zadrarske županije (MBO, sanitarna deponija i svi prateći objekti) u skladu sa Planom gospodarenja otpadom Zadarske županije na području postojećih kamenoloma (Busišta 2 i Busišta 3) unutar administrativnih granica Grada Benkovca.

3.7. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

U kontekstu temeljnih značajki općinskog prostora koje su sadržane u ekološkoj uravnoteženosti prostora, pejzažnim vrijednostima neponovljiva karaktera i prihvatljivom stanju dosadašnjih intervencija u prostoru, svako nerazumno i nekontrolirano djelovanje može imati nesagledive i nepopravljive posljedice za taj prostor. U tom smislu će se kroz provedbene mjere ustanoviti donji prag mogućih intervencija u prostoru, te načini kontrole korištenja prostora.

Sadržaji koji mogu biti agens neravnoteže u okolišu su :

- Prekomjerna i nekontrolirana stambena i svaka druga izgradnja
- Lociranje industrijskih postrojenja koji su zagađivači tla, zraka i mora.
- Prekomjerno korištenje morske obale i kopnenog pojasa uz more za neprimjrene sadržaje koj mogu zagađivati obalu i akvatorij (velike marine, brodogradilišta, luke za istovar rasutih tereta i drugo).
- Nedostatak primjerenih sustava pročišćavanja i ispuštanja otpadnih voda u more.
- Neregulirana odvodnja površinskih voda
- Prevelika uporaba pesticida i nepotrebna siječa šume
- Zahvati u pejzažu poput kamenoloma, loše položenih trasa prometnih sustava, izgradnja građevina čiji su gabariti van mjerila okoliša i dr.

Da bi se spriječio nepovoljan utjecaj na okoliš na području općine Ražanac moraju se provesti sljedeće mjere:

- prije početka izgradnje u zoni morske obale za svaki zahvat mora se izraditi Studija o utjecaju na okoliš kojom će se definirati uvjeti korištenja i način zaštite obalnog pojasa i mora,
- osigurati zakonom propisani zaštitni pojas za sve kategorije javnih cesta koji od vanjskog ruba zemljišnog pojasa sa svake strane ceste iznosi: za državne ceste 25,0 m, za županijske ceste 15,0 m i za lokalne ceste 10,0 m,
- osigurati potreban koridor za buduću alternativnu trasu željeznice velikih brzina (Jadransku željeznicu),
- osigurati potrebne koridore za izgradnju komunalne infrastrukture (vodoopskrba, odvodnja, tt instalacije, elektroopskrba),
- izgraditi razdjelni sustav odvodnje uz odabir primjerenog stupnja čišćenja otpadnih voda,
- do izgradnje javnog sustava odvodnje sakupljanje urbanih otpadnih voda treba rješavati izgradnjom kvalitetnih nepropusnih tipskih kućnih uređaja za svaku građevinu pojedinačno, a sadržaj istih prazniti na mjesto koje odredi sanitarna inspekcija i to samo preko ovlaštenih poduzeća,
- do izgradnje javnih sustava odvodnje sakupljanje i obradu urbanih otpadnih voda treba rješavati preko manjih gotovih tipskih uređaja za biološko pročišćavanje, odnosno izgradnjom kvalitetnih nepropusnih tipskih kućnih uređaja (sabrne jame-taložnice) za svaku građevinu pojedinačno, a sadržaj istih prazniti na mjesto koje odredi sanitarna inspekcija i to samo preko ovlaštenih poduzeća,
- otpadne tehnološke vode iz raznih proizvodnih pogona adekvatno pročistiti tako da se količina štetnih tvari u njima smanji do propisanih graničnih vrijednosti,
- sve građevine vodoopskrbnih sustava i sustava odvodnje izgraditi kao potpuno zatvorene i vodonepropusne građevine uz odabir kvalitetnog cijevnog materijala,
- na svim površinama većih parkirališta, garaža, servisa, benzinskih postaja i sl., gdje je veća

- opasnost od izlivanja ulja i nafte, ugraditi separatore za sakupljanje ulja i masnoća iz oborinskih voda,
- na svim izvorištima i vodotocima na području općine treba provoditi zaštitne mjere prema odredbama iz važeće zakonske regulative ("Zakon o vodama" NN 107/95, "Uredba o klasifikaciji voda" NN 77/98 i Uredba o kategorizaciji vodotoka" NN 15/81).
  - na dijelu općine koji ulazi u sastav III zone sanitarne zaštite i II zone sanitarne zaštite slivnog područja Bokanjac – Poličnik treba provoditi zaštitne mjere prema odredbama iz Odluke o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvora vode za piće, objavljene u Službenom glasniku Zadarske županije, br. 3/98. Za sva postojeća izvorišta na području općine Ražanac treba utvrditi zone sanitarne zaštite sukladno važećoj zakonskoj regulativi i donijeti Odluku o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvora vode za piće,
  - za sve vodotoke na području općine treba provoditi zaštitne mjere prema odredbama iz važeće zakonske regulative ("Zakon o vodama" NN 107/95, "Uredba o klasifikaciji voda" NN 77/98 i Uredba o kategorizaciji vodotoka" NN 15/81).